

Dogfen ir Cyhoedd

**CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL**

GŴYS A RHAGLEN

SUMMONS AND AGENDA

ar gyfer

for an

**CYFARFOD ARBENNIG
O GYNGOR SIR
YNYS MÔN**

**EXTRAORDINARY MEETING
OF THE ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL**

a gynhelir yn

to be held at the

**SIAMBR Y CYNGOR
SWYDDFA'R SIR
LLANGFNI**

**COUNCIL CHAMBER
COUNCIL OFFICES
LLANGFNI**

**DYDD LLUN
7 HYDREF 2019
am 2.00 o'r gloch**

**MONDAY
7 OCTOBER 2019
at 2.00 pm**

Nodwch os gwelwch yn dda fod cyfarfodydd y Pwyllgor yn cael eu ffilmio ar gyfer eu darlledu'n fyw a'u darlledu wedyn ar wefan y Cyngor. Mae'r Awdurdod yn Rheolydd Data dan y Ddeddf Diogelu Data a bydd data a gesglir yn ystod y gweddarllediad hwn yn cael ei gadw'n unol â pholisi cyhoeddedig yr Awdurdod.

R H A G L E N

1. **DATGANIAD O DDIDDORDEB**

Derbyn unrhyw ddatganiad o ddiddordeb gan Aelod neu Swyddog mewn perthynas ag unrhyw eitem ar y rhaglen.

2. **ADRODDIAD PERFFORMIAD BLYNYDDOL (CYNLLUN GWELLA) 2018/19**

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Profiwiwn (Adnoddau Dynol) a Thrawsnewid, fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 16 Medi 2019.

3. **ADOLYGIAD O'R TREFNIADAU ETHOLIADOL AR GYFER Y CYNGOR SIR YNYS MÔN GAN GOMISIWN FFINIAU A DEMOCRATIAETH LEOL CYMRU**

Cyflwyno adroddiad gan Bennaeth Gwasanaethau Democrataidd, fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ar 25 Medi 2019.

4. **CYNLLUN DIRPRWYO - DATBLYGIADAU MAWR**

I ystyried penderfyniad Gweithredol a wnaed gan yr Arweinydd.

I ystyried argymhellion ynglyn â phenderfyniad Gweithredol sydd uchod, cliciwch ar y ddolen isod:-

<https://www.anglesey.gov.uk/documents/Dogfennau-Cy/Cyngor/Democratiaeth/Penderfyniadau/Binder-Cymeradwyo-Pwer-Dirprwyedig.pdf>

CYNGOR SIR YNYS MON	
Adroddiad i:	CYNGOR SIR YNYS MÔN
Dyddiad:	7/10/2019
Pwnc:	ADRODDIAD PERFFORMIAD BLYNYDDOL 2018/19
Aelod(au) Portffolio:	CYNGHORYDD DAFYDD RHYS THOMAS
Pennaeth Gwasanaeth:	CARYS EDWARDS
Awdur yr Adroddiad: Rhif Ffôn: E-bost:	GETHIN MORGAN 01248 752111 GethinMorgan@anglesey.gov.uk
Aelodau Lleol:	n/a

A – Argymhelliad/Argymhellion a Rheswm/Rhesymau	
1.1	Mae'n ofynnol i'r cyngor lunio a chyhoeddi ei Adroddiad Perfformiad Blynyddol erbyn 31 Hydref bob blwyddyn - dogfen statudol sydd yn dadansoddi perfformiad dros y flwyddyn ariannol flaenorol yn erbyn y gwellianau a'r blaenoriaethau amlinellwyd gan y Cyngor yn eu Amcanion Ilesiant a'i Gynllun Corfforaethol.
1.2	Mae'r papur hwn yn amlinellu ein Adroddiad Perfformiad sy'n edrych yn ôl dros berfformiad y Cyngor ar gyfer 2018/19.
1.3	Mae'r Adroddiad yn edrych ar gynnydd y cyngor yn erbyn ein Dogfen Cyflawni Blynyddol ar gyfer 2018/19 fel amlinellwyd drwy ein 3 amcan penodol – <ul style="list-style-type: none"> • Sicrhau bod pobl Ynys Môn yn gallu ffynnu a chyflawni eu potensial tymor hir • Cefnogi oedolion a theuluoedd bregus a'u cadw'n ddiogel, yn iach ac mor annibynnol â phosibl • Gweithio gyda'n cymunedau er mwyn sicrhau eu bod yn gallu ymdopi'n effeithiol â newid a datblygiadau tra'n gwarchod ein hamgylchedd naturiol
1.4	Mae'r drafft hwn yn edrych ar yr allbynnau a'r canlyniadau yn erbyn yr hyn y ddywedasom y byddem yn ei gyflawni o dan yr amcanion uchod.
1.5	Rhan allweddol o'r Adroddiad Perfformiad terfynol fydd asesiad o berfformiad y Cyngor yn erbyn ei ddangosyddion perfformiad allweddol, sy'n edrych ar berfformiad blwyddyn ar

flwyddyn. Mae'r adroddiad yn tynnu sylw at ein llwyddiannau a meysydd lle mae angen gwella ymhellach.

1.6 Gofynir i'r Pwyllgor felly :

- **gytuno y dylid cyhoeddi fersiwn terfynol o'r Adroddiad Perfformiad 2018/19 erbyn y dyddiad statudol ar ddiwedd mis Hydref**

B - B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?

n/a

C - Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith??

Dirprwywyd y mater hwn i'r Pwyllgor Gwaith.

CH - A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Ydi

D - A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Ydi

DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?

Beth oedd eu sylwadau?

1	Prif Weithredwr / Uwch Dim Arweinyddiaeth (UDA) (mandadol)	Sylwadau wedi eu ymgorffori yn dilyn ymgynghoriad fel rhan o gyfarfod yr UDA ar y 27ain o fis Awst
2	Cyllid / Adran 151 (mandadol)	Sylwadau wedi eu ymgorffori yn dilyn ymgynghoriad fel rhan o gyfarfod yr UDA ar y 27ain o fis Awst
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (mandadol)	Sylwadau wedi eu ymgorffori yn dilyn ymgynghoriad fel rhan o gyfarfod yr UDA ar y 27ain o fis Awst
4	Adnoddau Dynol (AD)	
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth Cyfathrebu (TGCh)	
7	Sgriwtini	Bydd sylwadau yn dilyn cyfarfod y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ar y 11/9 wedi cael ei cyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith yn y cyfarfod 16/9
8	Aelodau Lleol	
9	Unrhyw gyrff allanol / arall/eraill	

F - Atodiadau:

Atodiad A – Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2018/19

FF - FF – Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):

- Dogfen Cyflawni Blynyddol 18/19
- Cynllun y Cyngor 2017-2022

Tudalen 4

Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2018-2019

Cyngor Sir
Ynys Môn

CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL

www.ynysmon.gov.uk

@cyngormon

cyngormon

@cyngormon

Cynnwys

Rhagair:

Arweinydd Cyngor Sir Ynys Môn	1
Cyflwyniad	3
Sut rydym yn mesur a dadansoddi ein perfformiad	4
Dangosyddion perfformiad a dadansoddiad	5
Amcan 1	9
Amcan 2	17
Amcan 3	26
Perfformiad Ariannol 2018/19	31
Casgliad	33
Gwybodaeth Bellach	35

Tudalen 5

Rhagair

Mae'n bleser gennyf gyflwyno ein Hadroddiad Perfformiad Blynyddol sy'n edrych yn ôl ar ein gwaith yn ystod 2018/19. Mae'r adroddiad yn dwyn sylw at yr hyn yr ydym wedi, a heb ei gyflawni yn ystod y flwyddyn o gymharu â'r hyn y dywedasom y byddem yn ei wneud yn ein Dogfen Gyflawni Flynyddol ar gyfer 2018/19. Mae hefyd yn nodi'r modd y mae ein Dangosyddion Perfformiad Allweddol yn perfformio o gymharu â'n targedau (stori newyddion da) ac yn amlygu'r hyn y byddwn yn ceisio ei wella yn 2019/20.

Mae'r adroddiad hwn yn dangos sut yr ydym wedi aeddfedu fel sefydliad ac yn dangos bod y gwaith a wnaed a'r strwythurau llywodraethiant a fabwysiadwyd i fonitro ein gweithgareddau drwy gydol y flwyddyn drwy'r Pwyllgor Gwaith, Pwyllgorau Sgriwtini, Byrddau Rhaglen a'n Hadolygiadau Gwasanaeth yn ein helpu i gyflawni ein hamcanion a'n blaenoriaethau.

Rydym yn falch o weld bod ein ysgol 21ain Ganrif ddiweddaraf, Ysgol Santes Dwynwen, wedi agor yn ystod y flwyddyn ac yn hapus bod yr ymatebion gan y disgyblion, y rhieni a'r staff wedi bod yn gadarnhaol. Rydym yn hapus hefyd i weld un arall o'n prosiectau cyffrous yn cael ei gwblhau gydag agor Hafan Cefni, ein prif gyfleuster Gofal Ychwanegol. Rydym yn dymuno'n dda i'r preswylwyr a'r disgyblion yn eu hamgylcheddau newydd.

Rydym yn falch bod unedau busnes newydd yn Llangefni wedi agor a bod y bwriad i ehangu unedau busnes yng Nghaergybi wedi cael caniatâd cynllunio i symud ymlaen. 1

Rhagair

Yn dilyn y newyddion siomedig ynghylch gohirio cynllun Wylfa Newydd, rydym wrth ein bodd gyda'r newyddion bod Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru wedi sicrhau £240M hyd yn hyn i ymgymryd â gwahanol brosiectau drwy Ogledd Cymru.

Parhawyd i sicrhau bod mwy o gyfleoedd ar gael i'n cymunedau trwy cynyddu'r nifer o hybiau cymunedol ar yr Ynys sydd erbyn hyn yn gwasanaethu oddeutu 1100 o bobl bob wythnos.

Mae'r adroddiad hefyd yn dwyn sylw at y meysydd hynny nad ydynt wedi symud ymlaen yn ôl y bwriad – h.y. diddymu Penderfyniad y Pwyllgor Gwaith ynghylch y rhaglen Moderneiddio Ysgolion yn ardaloedd Llangefni a Seiriol. Mae'r profiad hwn wedi caniatáu i ni adolygu a thynhau ein prosesau er mwyn sicrhau bod gwaith sy'n cael ei gyflawni i'r dyfodol yn gwbl unol â disgwyliadau. Mae'r gwersi a ddysgwyd yn arwydd o aeddfedrwydd yn y Cyngor, o'r Swyddogion i'r Aelodau.

Rydym wedi cryfhau ein gwasanaethau ataliol a llesiant ar gyfer plant, pobl ifanc a phobl fregus yn ein cymdeithas. Rydym wedi gweithio gyda phartneriaid i ddatblygu'r Hwb Cymorth Cynnar, sef hwb sy'n cynnig gwasanaeth i deuluoedd a allai elwa o ymyrraeth a chymorth cynnar. Roeddwn yn arbennig o falch ein bod wedi cychwyn ar y broses o sefydlu clwb i Bobl Ifanc Lesbiaidd, Hoyw, Ddeurywiol a Thrawsrywiol (LGBT) a grŵp cymorth i rieni.

Ar ran y Pwyllgor Gwaith a'r aelodau etholedig, carwn ddiolch i holl staff y Cyngor a'n partneriaid sydd wedi cydweithio â ni am weithio mor galed i gyflawni cymaint yn ystod y flwyddyn.

Hefyd ar ran y Cyngor a'i staff, hoffwn ddiolch i'n Prif Weithredwr sydd ar fin ymddeol, Dr Gwynne Jones, am ei waith diflino, ei weledigaeth a'i ymrwymiad i Ynys Môn dros y blynyddoedd. Gellir priodoli'r ffaith bod y Cyngor ymysg yr awdurdodau sy'n perfformio orau yng Nghymru eleni - yr 2il orau yn gyffredinol - wrth iddo ymddeol, i'w waith ef a'i gred mewn atebolrwydd ac ymagwedd tuag at reoli sy'n seiliedig ar berfformiad.

I gloi, hoffwn achub ar y cyfle hwn i longyfarch Annwen Morgan – y ddynes gyntaf erioed i fod yn Brif Weithredwr i ni. Bydd Annwen Morgan yn chwarae rôl hanfodol ar ein siwrnai welliant ac yn gyrru newidiadau cadarnhaol er mwyn creu Ynys Môn sy'n iach, llewyrchus a ffyniannus a bydd yn adeiladu ar y gwaith da wnaed dan stiwardiaeth Dr Gwynne Jones. Bydd hi hefyd yn darparu'r cyswllt hanfodol sydd ei angen rhwng staff ac aelodau etholedig yn y Cyngor Sir wrth i ni barhau i weithio gyda'n gilydd i ddarparu'r gwasanaethau gorau posib ar gyfer ein trigolion, er gwaethaf y ffaith fod ein cyllidebau'n crebachu'n ddifrifol.

Yr Arweinydd
Llinos Medi

Cyflwyniad

Ein nod ar gyfer y cyfnod 2017-2022 fel y nodir yn ein Cynllun Cyngor yw –

“Byddwn yn gweithio tuag at Ynys Môn sy’n iach ac yn llewyrchus lle gall teuluoedd ffynnu”

Y thema allweddol sy’n rhedeg trwy’r cynllun yw ein huchelgais i weithio â phobl Ynys Môn, ein cymunedau a’n partneriaid er mwyn sicrhau gwasanaethau o safon uchel a fydd yn gwella ansawdd bywyd i bawb ar yr Ynys.

Mae ymgynghoriadau diweddar â’n cymunedau, aelodau aelodig a staff wedi amlygu’r blaenoriaethau a ganlyn:

- **Amcan 1:** Sicrhau bod pobl Ynys Môn yn gallu ffynnu a chyflawni eu potensial tymor hir
- **Amcan 2:** Cefnogi oedolion a theuluoedd bregus a’u cadw’n ddiogel, yn iach ac mor annibynnol â phosibl
- **Amcan 3:** Gweithio gyda’n cymunedau er mwyn sicrhau eu bod yn gallu ymdopi’n effeithiol â newid a datblygiadau tra’n gwarchod ein hamgylchedd naturiol

Fe wnaethom amlinellu beth fyddem yn ei wneud i gyflawni ein Cynllun Cyngor yn ein Dogfen Gyflawni Flynyddol ar gyfer 2018/19. Bydd yr Adroddiad Perfformiad Blynyddol hwn yn adolygu’r cynnydd a wnaethom gyda’n camau gweithredu mewn perthynas â’n hamcanion ac yn cymharu ein perfformiad gyda mesurau allweddol.

Fe wnaethom nodi hefyd y byddwn yn gwneud ein gorau glas i sicrhau bod ein gwaith yn cyd-fynd â’r nodau ac egwyddorion o ddatblygu cynaliadwy sydd wedi eu hymgorffori yn y Ddeddf Llesiant Cenedlaethau’r Dyfodol. Mae ein hamcanion wedi eu cyfateb i’r rhain fel y gwelir yn y tabl isod.

Amcanion y Cyngor a’r Cyswllt gyda Nodau Cenedlaethol	Amcan 1	Amcan 2	Amcan 3
Llewyrchus	✓		✓
Gwydn	✓	✓	✓
Iachach	✓	✓	✓
Mwy Cyfartal	✓	✓	✓
Cymunedau Cydlynol	✓	✓	✓
Yr Iaith Gymraeg / Diwylliant	✓	✓	✓
Yn Fyd-eang Gyfrifol	✓		✓

Sut rydym yn mesur a dadansoddi ein perfformiad

Beth yw Rheoli Perfformiad?

Mae Rheoli Perfformiad yn broses lle mae'r cyngor a'i staff yn cydweithio i gynllunio, monitro ac adolygu ein blaenoriaethau corfforaethol trwy amcanion corfforaethol, amcanion y gwasanaethau ac amcanion unigol, o fewn adnoddau a ddyrannir.

Cynllun y Cyngor

Mae Cynllun y Cyngor yn nodi Nodau ac Amcanion Llesiant y Cyngor ar gyfer y tymor etholiadol. Mae'n hysbysu'r broses o wneud penderfyniadau ar bob lefel yn y Cyngor ac yn:

- Tudalen 8** gosod y fframwaith yr ydym yn ei ddefnyddio i gynllunio, gyrru a darparu ein gwasanaethau dylanwadu ar y modd y byddwn yn llunio ein cyllideb yn flynyddol, ac yn
- helpu i fonitro cynnydd ac asesu beth y byddwn yn ei gyflawni bob blwyddyn.

Sut a phryd y caiff ei fonitro?

Bydd y Cynllun yn cael ei gyflawni drwy wireddu'r Ddogfen Gyflawni Flynyddol (Ebrill - Mawrth).

Bydd yn cael ei lunio ar ddechrau pob blwyddyn ariannol ac yn gosod manylder am y 12 mis yn erbyn Cynllun y Cyngor. Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, ysgrifennir yr Adroddiad Perfformiad Blynyddol i adrodd ar y cynnydd a wnaed yn erbyn y Ddogfen Gyflawni Flynyddol dros y 12 mis diwethaf.

Caiff y Cynllun ei fonitro drwy amrywiaeth o sianelau sy'n cynnwys:

- Byrddau Rhaglen Trawsnewid Chwarterol;
- Adroddiau Cerdyn Sgorio Corfforaethol Chwarterol; ac
- Adolygiadau Gwasanaeth Blynyddol.

Yn dilyn hynny, bydd adroddiadau a gynhyrchir gan ddefnyddio gwybodaeth o'r ffynonellau hyn yn cael eu hystyried gan ein swyddogaeth sgriwtini corfforaethol ac yna'r Pwyllgor Gwaith. Mae hyn yn sicrhau bod yr holl aelodau yn ymwybodol o'r cynnydd yr ydym yn ei wneud yn erbyn ein blaenoriaethau.

Sut rydym yn mesur a dadansoddi ein perfformiad

Adolygiadau Gwasanaeth

Disgwylir i bob gwasanaeth ymgymryd â dau Adolygiad Gwasanaeth bob blwyddyn a byddant yn cael eu cynnal a'u rheoli'n gorfforaethol:

1. Adolygiad Ariannol o'r Gwasanaeth

Y broses o ragweld arbedion o fewn gwasanaethau a gwaith trawsnewid y gellir ei ddefnyddio er mwyn cynorthwyo'r broses o osod cyllideb blynyddol y Cyngor.

2. Adolygiad o Berfformiad a Risg y Gwasanaeth

Gofynnir i'r gwasanaethau gwblhau hunan-asesiad gwasanaeth er mwyn gweld lle mae'r Gwasanaeth mewn perthynas â dangosyddion perfformiad, salwch, ffywodraethiant, risg ac yn y blaen. Fe'i defnyddir er mwyn rhoi sicrwydd i'r UDA / Pwyllgor Gwaith bod cyfeiriad y gwasanaeth wedi'i alinio yn unol â chyfeiriad ehangach y Cyngor ac y defnyddir adnoddau mewn modd effeithiol.

Byrddau Rhaglen Trawsnewid

Mae'r Byrddau Rhaglen Trawsnewid, a gynhelir bob chwarter, yn cael eu cadeirio gan y Prif Weithredwr a'r Dirprwy Prif Weithredwr a byddant yn cynnwys Penaethiaid Gwasanaeth, Uwch Reolwyr, Aelodau o'r Pwyllgor Gwaith ac Aelodau Sgriwtini.

Mae gan y Byrddau Rhaglen gylch gwaith i fonitro a gyrru cynnydd ar Raglenni a Phrosiectau Newid perthnasol a rhoi hyder i Aelodau Etholedig ac Uwch Arweinwyr bod buddion a ragwelir ar gyfer y Cyngor a chymunedau yn cael eu gwireddu ac mae sicrhau hyn mewn modd amserol yn allweddol.

Cerdyn Sgorio Corfforaethol

Datblygwyd y cerdyn sgorio corfforaethol er mwyn adnabod a hysbysu arweinwyr y Cyngor am y cynnydd yn erbyn dangosyddion sy'n dangos bod gweithgareddau'r Cyngor o ddydd i ddydd yn cael eu gweithredu'n llwyddiannus. Mae'n cynorthwyo i ddarparu sylfaen dystiolaeth drwy'r dangosyddion y gellir drafftio'r adroddiad perfformiad blynyddol ohono. Mae'n portreadu sefyllfa'r Cyngor yn erbyn ei amcanion gweithredol fel y'u hamlinellwyd ac y cytunwyd arnynt ar y cyd rhwng yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth / Pwyllgor Gwaith a'r Pwyllgor Gwaith Cysgodol.

Mae adroddiad monitro'r cerdyn sgorio chwarterol yn amlinellu camau gweithredu lliniarol y mae'r UDA wedi eu hadnabod er mwyn gyrru a sicrhau gwelliannau. Bydd yr adroddiad hwn yn cael ei graffu gan y Pwyllgor Sgriwtini a'r Pwyllgor Gwaith lle gellir cael sicrwydd bod perfformiad yn cael ei reoli'n effeithiol ar draws y gwasanaeth.

Dangosyddion perfformiad a dadansoddiad

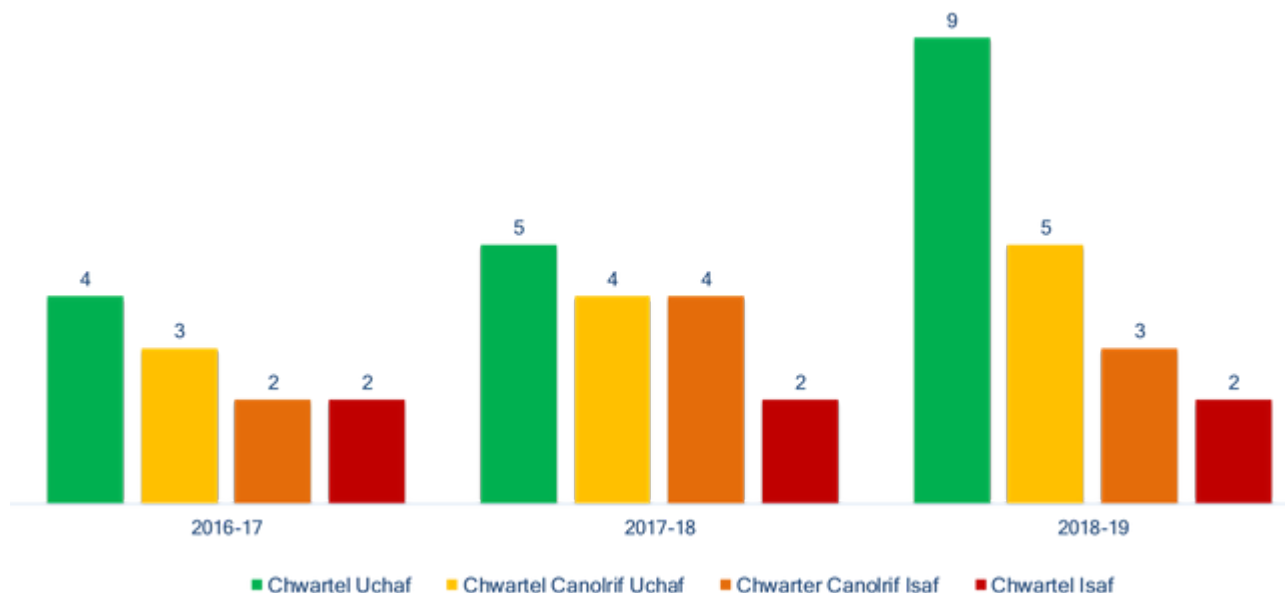
Mae'r cyngor yn monitro ei berfformiad trwy'r cerdyn sgorio corfforaethol, mae'r dangosyddion o fewn y cerdyn sgorio'n adrodd ar ddangosyddion cenedlaethol a lleol.

Caiff Dangosyddion Cenedlaethol, sy'n cael eu hadnabod fel Mesurau Atebolrwydd Cyhoeddus (PAM) eu cyhoeddi ac yn draddodiadol maent wedi ei ddefnyddio i gymharu bob Awdurdod Lleol yn erbyn yr un dangosyddion.

Bob blwyddyn caiff y dangosyddion PAM eu hadolygu a chyflwynir dangosyddion perfformiad newydd i fonitro perfformiad ar sail genedlaethol. Yn ogystal â chynnwys dangosyddion perfformiad newydd yn y set data mae rhai hefyd yn cael eu dileu am nad ydynt yn berthnasol neu am nad ydynt yn cael eu monitro mwyach.

Nifer y DP fel chwarter yn ôl blwyddyn

Tudalen 10

Mae Siart uchod yn dangos ein perfformiad ar gyfer y tair blynedd diwethaf o'i gymharu â'r set bresennol o ddangosyddion PAM, h.y. y dangosyddion PAM oedd yn cael eu monitro'n flaenorol ar gyfer 2016 i 2018, a'r dangosyddion perfformiad PAM sydd wedi'u cyhoeddi ar hyn o bryd ar gyfer 2018/19 sy'n cynnwys 3 o ddangosyddion ychwanegol newydd.

Mae'r siart yn dangos bod 4 dangosydd perfformiad ychwanegol wedi'u hychwanegu i'r Chwarter Uchaf, bod 1 yn llai o ddangosyddion yn y Chwarter Canolrif Isaf a bod 2 yn parhau yn y Chwarter Isaf.

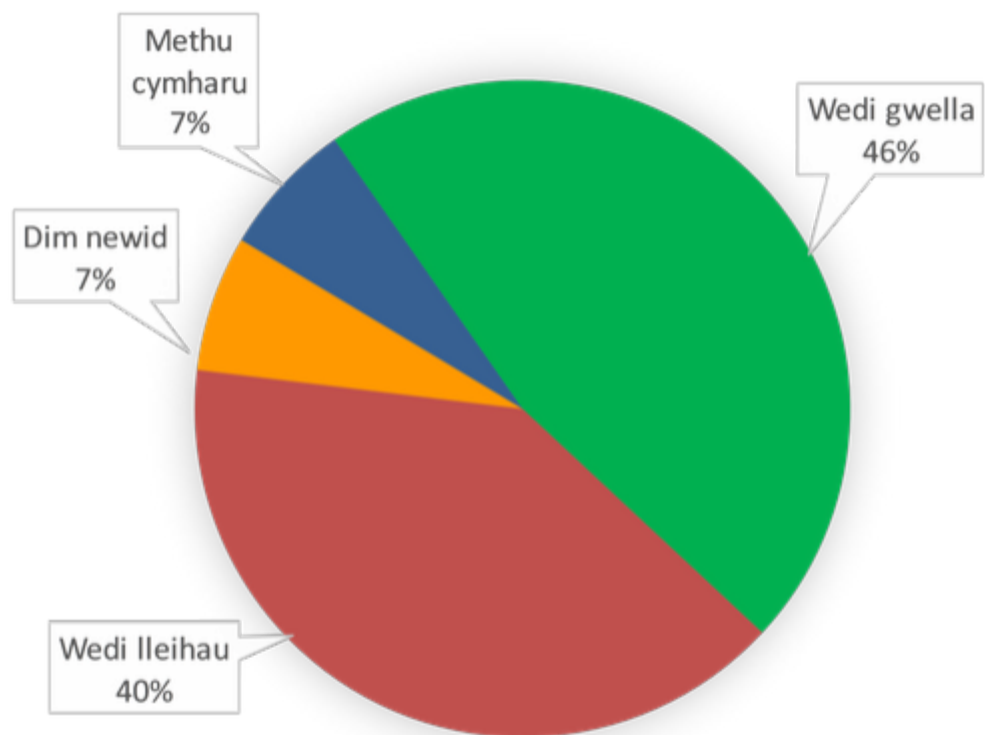
Dangosyddion perfformiad a dadansoddiad

Mae'r siart cylch isod yn dangos bod 53% o'n dangosyddion wedi gwella neu gynnal eu perfformiad yn ystod 2018/19 a bod y perfformiad wedi dirywio mewn 40% ohonynt o gymharu â'r perfformiad yn 2017/18.

Mae 7% o'r dangosyddion yn ddangosyddion PAM newydd am y flwyddyn ac felly nid oes ganddynt ddata perfformiad ar gyfer 2017/18 er mwyn gallu cymharu.

Rydym yn falch o adrodd, o blith y dangosyddion sydd wedi'u cyhoeddi, fod ein safle cenedlaethol wedi gwella eto eleni. Credwn y dylai'r mwyafrif o'r dangosyddion PAM sydd heb eu cyhoeddi hyd yma berfformio'n dda hefyd os yw'r perfformiad yn aros yn debyg i 2017/18. Bydd yr holl ddangosyddion PAM yn cael eu cyhoeddi erbyn mis Rhagfyr 2019 a gellir gweld y dangosyddion sydd wedi eu cyhoeddi eisoes yn Atodiad 1.

Crynodeb o berfformiad y maes 2018-19

Tudalen 11

Er mwyn gwella ein perfformiad cenedlaethol yn 2019/20, fel rhan o adolygiad i berfformiad a oedd yn cynnwys gweithdy gyda chynrychiolaeth o'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth ac Aelodau Etholedig, bydd yr holl ddangosyddion PAM yn cael eu monitro yn y Cerdyn Sgorio Corfforaethol, y rhan fwyaf ohonynt bob chwarter a gweddill y dangosyddion yn flynyddol, er mwyn gallu adnabod a gwneud gwelliannau'n gynharach yn y flwyddyn. Am y tro cyntaf bydd y Cerdyn Sgorio Corfforaethol hefyd yn cael ei fonitro i arddangos perfformiad yn erbyn amcanion y Cyngor yn ystod 2019/20.

Bydd y newid hwn yn sicrhau mai amcanion y cyngor yw ffocws adroddiadau perfformiad yn hytrach na dim ond y statws CAMG (gweler y diffiniad isod). Mae'r broses hon yn sicrhau bod ein

Dangosyddion perfformiad a dadansoddiad

Uwch Swyddogion, Aelodau Etholedig a'r cyhoedd yn cael asesiad rheolaidd o'n perfformiad a gellir ei ddefnyddio i ddechrau mesurau cywiro / lliniaru.

Yn ogystal â'r dangosyddion PAM, rydym wedi bod yn monitro Dangosyddion Perfformiad Allweddol lleol a adnabuwyd gan y Pwyllgor Gwaith, y Pwyllgor Gwaith Cysgodol a'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth o fewn Cerdyn Sgorio Corfforaethol yn ystod y flwyddyn. Yn ôl ein Dadansoddiad o'r dangosyddion perfformiad y gellir eu cymharu, mae 59% o'n dangosyddion wedi gwella, mae 10% wedi cynnal y perfformiad, a 31% wedi gostwng mewn perfformiad o gymharu â 2017/18.

Dylid nodi hefyd fod 69% o'r dangosyddion wedi perfformio'n well na'u targedau ar gyfer y flwyddyn, roedd 22% o fewn y goddefiannau ar gyfer y targed, ac roedd yr 8% arall yn is na'r targed.

Sut yr ydym yn cyflwyno ein perfformiad:

Mae'r siart isod yn egluro sut yr ydym yn cyflwyno ein tueddiadau perfformio o fewn y cerdyn sgorio a thrwy'r ddogfen hon. Cyflwynir y cynnydd mewn perthynas ag amcanion yn ystod 2018/19 fel testun mewn siart ac mae cod lliw i gynrychioli statws y cynnydd, y cyfeirir ato fel statws CAMG (RAYG):

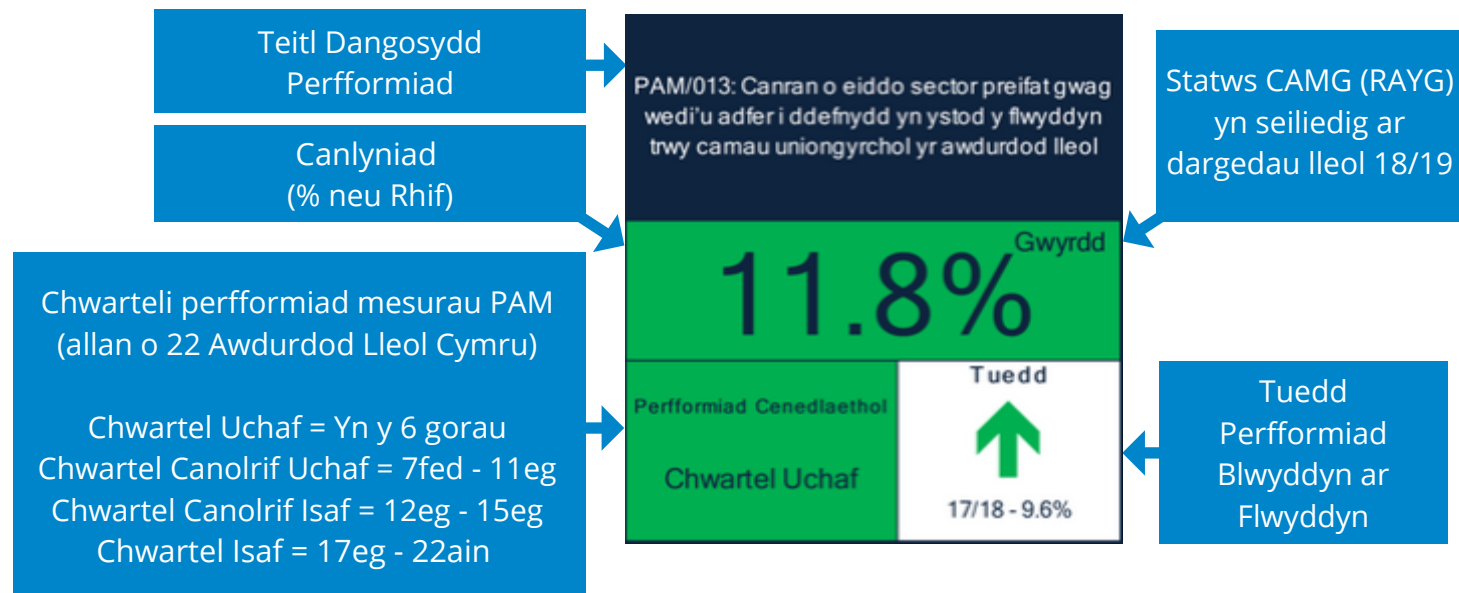
Coch = 10% neu fwy yn is na'r targed

Ambr = rhwng 5% a 10% o'r targed

Melyn = o fewn 5% i'r targed

Gwyrdd = o fewn y targed

Cyflwynir y statws CAMG (RAYG) gyda'r Dangosyddion Perfformiad perthnasol ar ddiwedd pob adran. Dangosir y Dangosyddion Perfformiad fel yr enghraifft isod, sy'n cynnwys statws CAMG (RAYG) lleol ein chwarterl perfformiad PAM cenedlaethol a'u tueddiadau fesul blwyddyn.

Amcan 1: Sicrhau bod pobl Ynys Môn yn gallu ffynnu a chyflawni eu potensial tymor hir

Llewyrchus ✓

Gwynn ✓

Iachach ✓

Mwy Cyfartal ✓

Cymunedau Cydlynol ✓

Yr Iaith Gymraeg/Diwylliant ✓

Yn Fyd-eang Gyfrifol ✓

Swyddi a Chyfleoedd Gwaith

Fe wnaeth ein swyddogion gydweithio ag eraill i sicrhau Bid Twf Llwyddiannus gan Fwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru i Lywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU, lle ymrwymwyd cyfanswm o £240M i'r rhanbarth.

Mae'r Cyngor ac aelodau eraill o'r bwrdd oll yn gweithio gyda'n gilydd i greu swyddi, gwella sgiliau a hyfforddiant, ehangu adeiledd a datblygu Gogledd Cymru fel rhanbarth sy'n arwain at ddyr byd mewn ynni doeth, technoleg, arloesedd digidol a chysylltedd, a mwy.

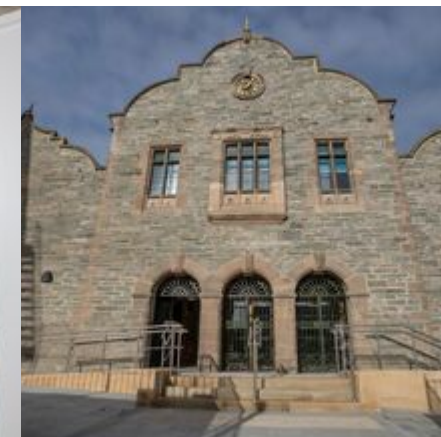
Disgwylwn i'r Fargen Twf derfynol fod yn ei lle yn ddiweddarach yn 2019 – ac i waith gychwyn ar brosiectau blaenoriaeth o 2020 ymlaen.

Cafodd 7 o adeiladau busnes newydd eu hadeiladu a'u prydlesu yn Llangefni yn ystod y flwyddyn. Cwblhawyd gwaith adeiladu ar estyniad i Ganolfan Fusnes Môn ym Mryn Cefni, Llangefni hefyd a gall busnesau lleol ei ddefnyddio nawr.

Ni fu modd i ni gwblhau'r 8 uned fusnes newydd yng Nghaergybi yn ystod y flwyddyn ond fe wnaethom sicrhau caniatâd cynllunio i alluogi'r rhain i gael eu hadeiladu yn ystod 2019/20. Bydd hyn yn

Fe wnaethom gwblhau Ffordd Gyswilt Llangefni sydd wedi caniatáu gwell cysylltiad rhwng yr A55 a Choleg Menai. Bydd hyn yn rhoi gwell cyfleoedd am hyfforddiant a datblygu sgiliau ar gampws Coleg Menai trwy fwy o hygyrchedd a bydd hefyd yn rhoi gwell mynediad i'r parc diwydiannol gan felly greu cyfleoedd ar gyfer busnesau newydd i leoli yma.

Er bod llawer o waith wedi digwydd yn Neuadd y Farchnad, Caergybi trwy gydol y flwyddyn, nid oedd yn bosib cwblhau'r gwaith ar amser oherwydd nad oedd modd i ni gael mynediad at ragor o gyllid UE yn amserol. Roedd hyn ynghyd â chymhlethdodau gyda'r broses adeiladu yn golygu na agorodd tan haf 2019 pan gafodd Llyfrgell Caergybi ei hadleoli yno.

Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2018-2019

Addysg a Sgiliau

Yn dilyn cyfnod helaeth o ymgynghori, fe wnaethom fabwysiadu Strategaeth Moderneiddio Ysgolion (SMY) newydd yn ystod y flwyddyn sy'n amlygu'r ffordd ymlaen ar gyfer Addysg ym Môn.

Yn y sector, mae'r lleihad mewn niferoedd a'r cynnydd mewn llefydd gweigion, ynghyd â'r toriadau a wynebwyd, wedi arwain at heriau cyllidebol sylweddol ar draws y sector ac mae'n debyg y bydd hyn yn parhau neu hyd yn oed waethygu dros y blynyddoedd nesaf.

Tudalen 04
Bydd rhaid mynd i'r afael yn gadarn â'r her hon yn y blynyddoedd i ddod er mwyn sicrhau system ysgolion gynaliadwy, effeithlon ar Ynys Môn. Rhagwelir y caiff hyn ei wireddu gan ddefnyddio'r SMY a fabwysiadwyd, sy'n nodi y byddwn yn –

- Sefydlu system ysgol sy'n addas am y tri deng mlynedd nesaf er mwyn sicrhau'r cyfleoedd gorau i'n plant a phobl ifanc allu ffynnu a chymryd mantais o'r cyfleoedd byd gwaith sydd ar y gorwel
- Parhau i weithredu'n ddiflino i sicrhau bod ein safonau a darpariaeth ysgol ymysg y gorau'n genedlaethol
- Sicrhau bod adnoddau'r Cyngor yn cael eu defnyddio'n effeithlon ac yn effeithiol trwy ddatblygu trefniant mwy cyfartal yn seiliedig ar gost-y-pen ar draws ysgolion a sefydlu patrwm addas ar gyfer addysg ôl-16

- Sicrhau bod pob ysgol yn gosod sylfeini cadarn i sicrhau bod yr holl ddysgwyr yn cyrraedd lefel o hyfedredd yn y ddwy iaith sy'n berthnasol i'w gallu
- Creu'r amgylchiadau i Benaethiaid lwyddo trwy sicrhau bod ganddynt ddigon o amser a chefnogaeth ar gyfer arweinyddiaeth a rheolaeth
- Sicrhau system fel bod y system ysgolion yn sicrhau olyniaeth briodol
- Sicrhau bod y strategaeth yn cyfrannu at nodau'r Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ac yn cyfrannu at 'Ddylunio Lle'.

Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2018-2019

Fe wnaethom gwblhau adeiladu Ysgol Santes Dwynwen gan agor yr ysgol yn swyddogol ar 29 Ebrill 2019, ychydig yn hwyrach na'r disgwyl. Mae gan yr Ysgol 21ain Ganrif newydd yr holl adnoddau angenrheidiol i gwrdd ag anghenion y cwricwlwm newydd, a gaiff ei gyflwyno mewn ysgolion yn 2022, ac mae'n darparu'r amgylchedd orau bosib ar gyfer dysgu.

Bydd yr ysgol dan reolaeth wirfoddol yr Eglwys yng Nghymru ac mae'r ysgol wedi'i dylunio i gymryd 180 o ddisgyblion gyda 25 o lefydd meithrin.

Mae'r ysgol newydd yn cwrdd â'r statws 'Rhagorol' BREEAM sy'n safon fyd-eang, sy'n gwerthuso arfer orau ar gyfer perfformiad amgylcheddol adeilad trwy ei ddyluniad, manyleb, adeiladwaith a gweithrediad. Mae'n anelu i leihau effeithiau negyddol adeiladu a datblygiad ar yr amgylchedd. Mae'r statws Rhagorol BREEAM yn rhoi'r adeilad yn y 10% uchaf o adeiladau newydd annomestig yn y DU o ran cynladwyedd ac mae'n cyfrannu tuag at y nod cenedlaethol o wireddu Cymru sy'n fyd-eang gyfrifol.

Daw'r ysgol yn lle Ysgol Bodorgan, Ysgol Dwyran, Ysgol Llangaffo ac Ysgol Niwbwrch. Mae'r ymatebion cychwynol wedi bod yn galonogol ac mae'r plant wedi mwynhau gwneud ffrindiau newydd yn ogystal ag ymgymryd â phrofiadau a chyfleoedd newydd fel dod i'r ysgol ar y bws a chymryd rhan mewn timau chwaraeon.

Yn dilyn adolygiad mewnol o'r Prosiectau Moderneiddio Ysgolion yn Llangefni a Seiriol, penderfynodd y Pwyllgor Gwaith ddiddymu ei benderfyniadau blaenorol gwnaed ym Mehefin 2018 ar ddyfodol y ddarpariaeth addysg.

Roedd yr adolygiad mewnol wedi tynnu sylw at bryderon ynglŷn â'r gydymffurfiaeth â'r Cod Trefniadaeth Ysgolion (Llywodraeth Cymru) 2013.

Cytunwyd i edrych o'r newydd ar y gwahanol opsiynau mewn perthynas â moderneiddio ysgolion gyda'r gofyn i ddilyn y Cod Trefniadaeth Ysgolion (Llywodraeth Cymru) 2018 wedi'i ddiweddarau, yn ardaloedd Llangefni a Seiriol ac i ddod ag adroddiad priodol yn ôl i'r Pwyllgor Gwaith yn fuan yn 2019/20.

Yn ystod y flwyddyn fe wnaethom hefyd ddarparu cefnogaeth a chynghor rheolaidd i'n Penaethiaid oedd newydd gymhwyso wrth iddynt ddatblygu yn eu rolau. Fe wnaeth 6 o benaethiaid posib y dyfodol hefyd gwblhau eu cyrsiau yn ystod y flwyddyn sy'n ein galluogi i helpu sicrhau bod staff addas, cymwysedig mewn lle at y dyfodol.

Cafodd y cynllun Denu Talent Môn ei lansio'n llwyddiannus yn ystod haf 2018 lle cafodd 10 o bobl ifanc eu cyflogi dros gyfnod o 12 wythnos mewn lleoliadau gwaith yng Ngwasanaethau'r Cyngor. Roedd y Cynllun yn rhoi cyfle i bobl ifanc feithrin sgiliau newydd, hyder a chael blas ar yr ystod eang o yrfaoedd sydd ar gael wrth weithio mewn llywodraeth leol. Yn dilyn y cynllun, bu un person ifanc yn llwyddiannus wrth gael gwaith gyda'r Cyngor tra bod y lleill wedi mynd ymlaen i addysg bellach. Credwn fod hwn yn enghraifft dda o feithrin talent er mwyn cyfrannu tuag at gymru sy'n llewyrchus.

Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2018-2019

Fe wnaeth Rheolwr Pêl-droed Cymru, Ryan Giggs ynghyd â'i Reolwr Cynorthwyol a chyn-drigolyn Ynys Môn, Osian Roberts agor yn swyddogol y cae 3G cyntaf ar Ynys Môn ym Mhlas Arthur, Llangefni, yn ystod y flwyddyn diolch i fuddsoddiad o £200k gan y Cyngor a Grŵp Cyfleusterau Chwaraeon Cydweithredol Cymru.

Yn ystod y flwyddyn cafodd yr ystafell ffitrwydd yng Nghaergybi ei hadnewyddu gydag offer newydd drwyddi draw.

Fe wnaeth y newidiadau hyn ymysg eraill arwain at gyfanswm o 553,000 o ymweliadau â'n canolfannau hysporth i wneud gweithgarwch corfforol yn ystod y flwyddyn. Mae hyn yn welliant ar y 508,000 o ymweliadau y flwyddyn gynt.

Yn ystod y flwyddyn fe wnaethom gynorthwyo i ddod â 78 o dai yn ôl i ddefnydd yn ogystal â chreu 9 o gartrefi newydd fel eu bod yn gartrefi i unigolion, cyplau a theuluoedd. Mae'r map ar y dde yn dangos y nifer y tai ddaeth yn ôl i ddefnydd ym mhob ward.

Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2018-2019

Dyma Astudiaeth Achos sy'n dangos llwyddiant o dan yr Amcan hwn ac sy'n dangos ein bod yn gwneud ein gorau glas i sicrhau bod pob unigolyn yn cyrraedd ei botensial –

Cafodd Teulu A eu cyfeirio gan yr ysgol gynradd oherwydd pryderon oedd gan yr ysgol am les emosiynol a phresenoldeb Plentyn A. Roedd y Teulu eisiau bod yn siŵr y byddai'r plentyn yn cael ei gefnogi yn ystod y trosglwyddiad o'r ysgol gynradd i'r ysgol uwchradd.

Fe wnaeth y Tîm o Amgylch y Teulu (TAF) gydlyn cyfarfod teulu a datblygu cynllun teulu a oedd yn cynnwys y teulu, y plentyn ac asiantaethau megis yr ysgol, Therapydd Teulu / Therapydd Chwarae NSPCC, Gwasanaeth Iechyd Meddwl, Adran Dai yr Awdurdod Lleol, Cymdeithas Dai a'r swyddog lles addysg.

Nid oes ar Blentyn A angen cefnogaeth bellach gan ei fod wedi setlo'n llwyddiannus yn yr ysgol uwchradd ac mae'n defnyddio strategaethau ymdopi y mae wedi eu dysgu i ymdopi yn y dyfodol agos. Mae Plentyn A wedi trosglwyddo'n llwyddiannus i'r ysgol uwchradd, sydd felly wedi cael gwared ar yr angen i asiantaethau ymyrryd, ac wedi gwella presenoldeb, hyder a lles emosiynol y plentyn.

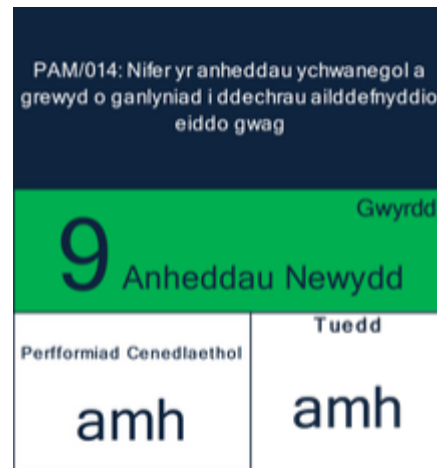
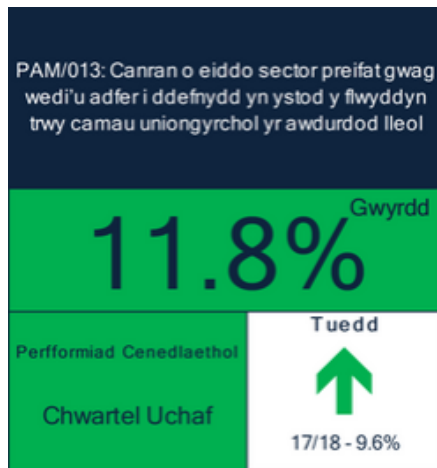
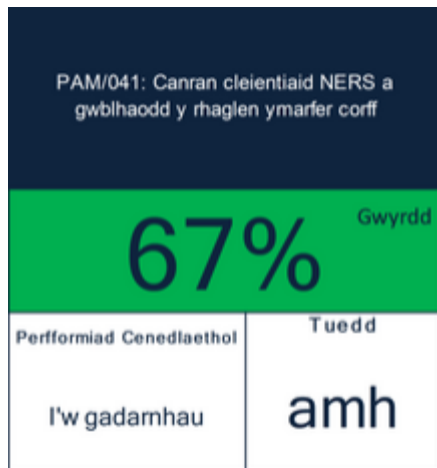
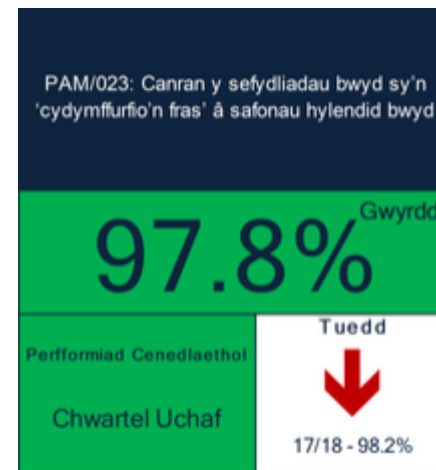
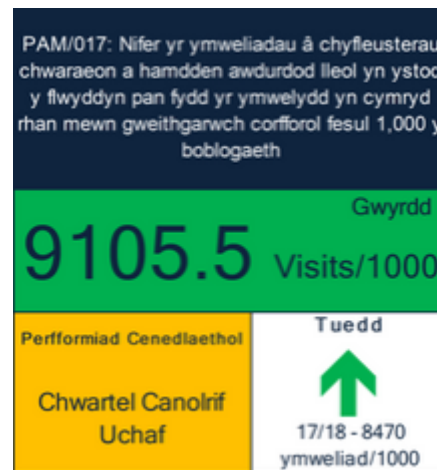
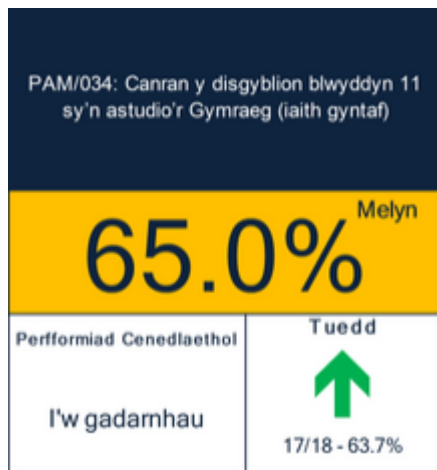
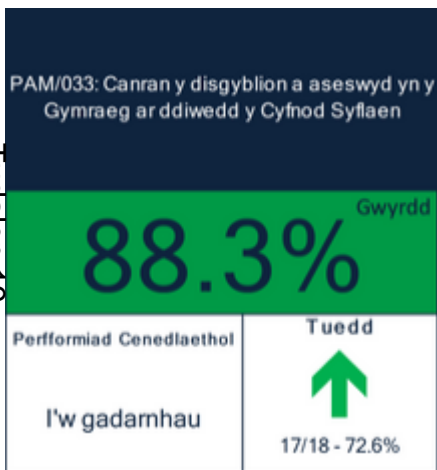
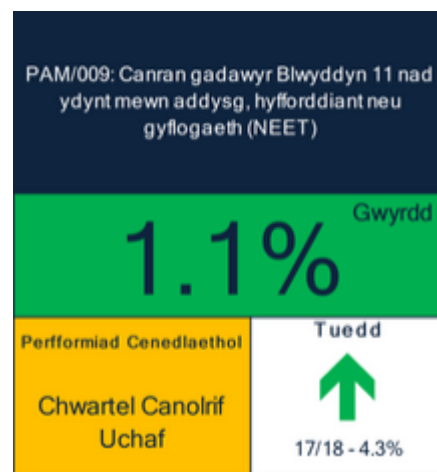
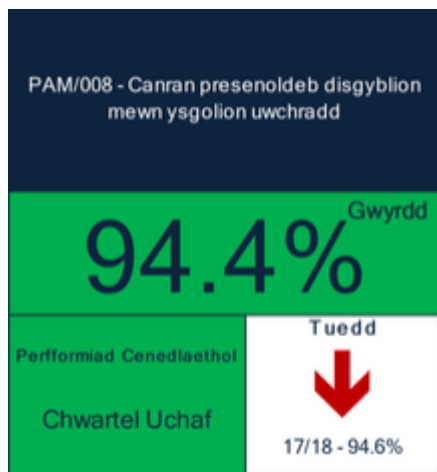
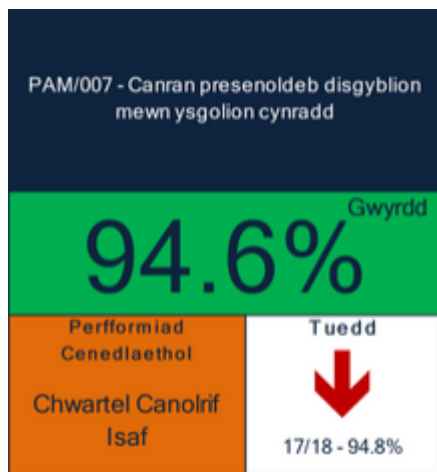
Er mwyn mesur pa mor agos mae'r cyngor wedi'i alinio i'r Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, fel rhan o'r dadansoddiad perfformiad blynyddol hwn, fe wnaethom gwblhau ymarfer hunan-fyfyrio (hunan-asesiad) Cenedlaethau'r Dyfodol gan ddefnyddio teclyn sydd wedi'i ddyfunio'n arbennig gan Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru.

Ar gyfer yr amcan hwn mae ein Rheolwyr yn y Cyngor yn credu ein bod yn '**Bod yn Fwy Mentrus**' gyda'r gwaith a gwblhawyd yn ystod y flwyddyn. Credwn hyn am ein bod ar hyn o bryd yn gwneud gwaith o dan yr amcan hwn nad yw'n 'fusnes fel arfer', sy'n gwthio'r ffiniau drwy gymryd ymagwedd rhagweithiol at yr agenda ataliol, datblygu talent a darparu cyfleoedd trwy waith, cydweithio â phartneriaid gyda'r bwriad o sicrhau llwyddiant ar unwaith gan hefyd gadw golwg ar y tymor hir ac ymgorffori safbwyntiau pobl yn y broses gwneud penderfyniadau, sy'n rhywbeth llawer mwy amlwg nag a fu yn y gorffennol.

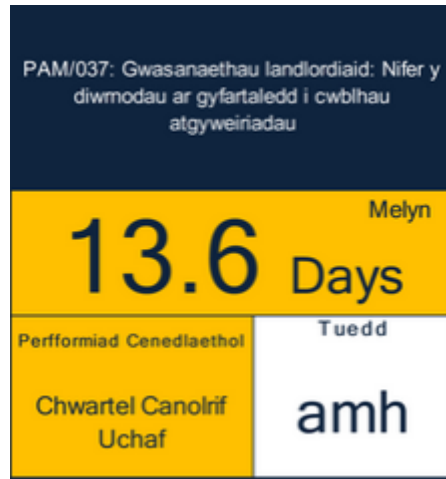
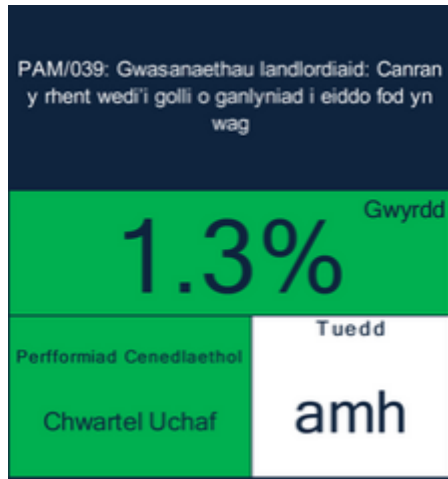
Mae angen gwneud rhagor o waith o dan yr amcan hwn a byddwn yn canolbwyntio ar gyflawni ein Dogfen Gyflawni Flynyddol ddiwygiedig ar gyfer 2019/20.

Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2018-2019

Tudalen 19

Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2018-2019

Tudalen 20
Mae pob un o'r dangosyddion a adnabuwyd ar gyfer Amcan 1 wedi perfformio'n dda yn ystod y flwyddyn o gymharu â'u targedau ac eithrio 2 ddangosydd a oedd o fewn 5% o'r targedau a osodwyd ar eu cyfer am y flwyddyn. Mae 5 o'r dangosyddion wedi gwella ar eu perfformiad ers 2017/18 tra bod 3 o'r dangosyddion cymaradwy wedi dirywio mymryn (llai na 0.4% pwynt) o gymharu â 2017/18.

Fodd bynnag, nid oes gan 6 o'r dangosyddion unrhyw ddata i gymharu gydag ef, felly tybir ei bod yn bwysig ein bod yn defnyddio unrhyw ganlyniadau meincnodi i sicrhau bod y targedau ar gyfer y flwyddyn i ddod yn realistig ac yn sicrhau perfformiad da.

Mae presenoldeb yn ein hysgolion (PAM/007+008), er yn dangos dirywiad bach, wedi perfformio'n dda o gymharu ag awdurdodau lleol eraill ac mae'r presenoldeb mewn ysgolion uwchradd wedi gweld gwelliant yn y canlyniad cenedlaethol

nes ein bod yn y Chwartzel Uchaf, tra bod yr ysgolion cynradd hefyd wedi cynnal eu perfformiad yn y chwartzel uchaf.

Un dangosydd sydd wedi gweld gwelliant mawr yn ystod y flwyddyn yw nifer y rhai sy'n gadael blwyddyn 11 nad ydynt mewn cyflogaeth, addysg neu hyfforddiant (NEET). Yn ôl ein perfformiad ar gyfer y dangosydd hwn yn 2017/18, roedd gan Ynys Môn y ganran uchaf o ddisgyblion yn gadael blwyddyn 11 a oedd yn NEET yng Nghymru. Arweiniodd hyn at fwy o sgriwtini o'r dangosydd, o fewn y Gwasanaeth a chan ein Aelodau Etholedig, ac arweiniodd at newid yn y broses i wella'r canlyniad.

Rydym yn falch o weld bod y dangosydd hwn nawr yn perfformio'n dda, cyd-6ed yng Nghymru, a bod ein pobl ifanc sy'n gadael blwyddyn 11 yn manteisio ar y cyfleoedd sydd ar gael iddynt yn lleol, boed hynny mewn addysg, hyfforddiant neu gyflogaeth.

Mae ein prosiect Cartrefi Gwag unwaith eto wedi sicrhau ein bod wedi llwyddo i gael 11.8% o gyfanswm nifer y tai gwag yn ôl i ddefnydd (PAM/013+014). Mae'r ymdrech hon wedi sicrhau bod 78 o eiddo yn ychwanegol ar gael i'n trigolion, sydd yn gwella cyfleoedd o fewn ei chymunedau.

Amcan 2: Cefnogi Oedolion a Theuluoedd Bregus i'w Cadw'n Ddiogel, yn Iach ac Mor Annibynnol â Phosib

Gwydn ✓

Iachach ✓

Mwy Cyfartal ✓

Cymunedau Cydlynol ✓

Yr Iaith Gymraeg/Diwylliant ✓

Cefnogaeth ar gyfer oedolion hŷn a bregus

Fe wnaethom gwblhau ac agor yn swyddogol y cyfleuster tai gofal ychwanegol newydd sbon a modern, Hafan Cefni, yn Llangefni yn ystod y flwyddyn. Mae Hafan Cefni yn ddatblygiad sy'n cynnig cartref am oes i bobl dros 60 mlwydd oed sy'n dymuno byw'n annibynnol mewn cymuned ddiogel a chroesawus gyda gwasanaethau gofal a chefnogaeth ar gael ar y safle.

Er bod y gwaith cynllunio wedi'i wneud ar gyfer y cyfleuster gofal ychwanegol ym Miwmares, mae'r penderfyniad i ddiddymu'r penderfyniad blaenorol ar ddyfodol Ysgol Gynradd Biwmares wedi golygu oedi yn y prosiect.

Er bod hyn yn siomedig rydym yn awyddus i sicrhau y bydd y datblygiad y gorau y gall fod. Bydd yr oediad yn caniatáu inni ailedrych ar ardal de o'r Ynys ac ystyried cynigion pellach a allai fod ar gael i ni.

Fe wnaethom barhau i weithio gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr i sicrhau bod 15 o welyau ar gael ar gyfer gofal dementia yn Garreglwyd.

Mewn partneriaeth â Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, buom yn llwyddiannus wrth ail-dendro'r contract gofal cartref ac mae gennym nawr 3 o ddarparwyr yn gyfrifol am y ddarpariaeth gofal cartref, sy'n rhannu traean o'r ynys bob un.

Mae'r contract yn sicrhau bod y gwasanaeth o'r safon uchaf yn cael ei ddarparu i ddefnyddwyr, a bydd yn sicrhau bod pobl hŷn sydd wedi gorfod mynd i'r ysbyty ac sy'n aros i ddod adref yn gallu mynd adref yn gynt nac o dan y ddarpariaeth flaenorol a ddarparwyd gan y Cyngor.

Bydd hyn hefyd yn sicrhau bod gwelyau ysbyty ar gael yn gynt ac yn ei dro bydd hynny'n lleihau'r galw ar yr ysbytai lleol.

Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2018-2019

Mae'r model hyb cymunedol wedi gweithio'n llwyddiannus mewn sawl ardal ar yr Ynys ac mae tua 1,100 o bobl yn cael mynediad at weithgareddau hyb cymunedol bob wythnos.

Mae rhai o'r datblygiadau yn ystod y flwyddyn yn cynnwys:

- Mae Agewell Amlwch wedi ad-leoli i'r Ganolfan Hamdden ac mae dyddiau ychwanegol ar gael yn yr hyb cymunedol sydd ar ei newydd wedd ym Maes William Williams
- Mae Agewell Llangefni nawr yn gweithredu yn adeilad Hafan Cefni a chaiff hwn ei weld fel model arloesol
- Mae buddsoddiad cyfalaf o'r Gronfa Gofal Canolraddol wedi'i gwblhau i uwchraddio a gwella mynediad i hybiau ym Mryngwran, Llanfaelog a Llanfairpwll
- Mae Eglwys Fach yn Niwbwrch wedi gwella eu cyfleusterau ac yn darparu nifer uwch o weithgareddau
- Mae gwaith wedi cychwyn ar drawsnewid dwy lolfâ gymunedol yn hybiau cymunedol yng Nghae Gwyn, Caergybi, a Tan y Foel yn Llannerch-y-medd

Ni wnaed yr un cynnydd yng Nghemaes a Benllech oherwydd y ffocws ar ardaloedd eraill lle dangoswyd y lefel mwyaf o ddiddordeb eleni.

Bydd ardaloedd eraill, gan gynnwys y ddwy ardal hon, yn dilyn yn y dyfodol.

Roeddem eisiau ailedrych a newid y ffordd y caiff trefniadau gofal dydd eu darparu gennym yn ystod y flwyddyn, ond yn anffodus ni fu hyn yn bosib oherwydd bod gweithgareddau eraill wedi cymryd blaenoriaeth a'r angen i ddrafftio ac ymgysylltu ar strategaeth cyfleoedd dydd ddiwygiedig gyda'r defnyddwyr.

Bydd y weithgaredd hon nawr yn cael ei gwneud yn 2019/20 o dan gyfarwyddyd ein Bwrdd Rhaglen Gwasanaethau Cymdeithasol.

Mae'r cynllun, sydd wedi gadael i ni ailwampio'r 29 o fflatiau yn llwyr, wedi elwa o fuddsoddiad ariannol sylweddol, ac mae'r fflatiau wedi eu trawsnewid i ddarparu llety byw modern a chyfforddus.

Byddwn yn cynnig y cyfle i unigolion a chyplau dros 60 mlwydd oed ymgeisio am dŷ cymdeithasol yn y fflatiau hyn sydd wedi eu hailwampio yn Llwr y Dref, Llangefni.

Mae rhai fflatiau wedi eu neilltuo i roi cyfle i'r rheini sydd ag anawsterau dysgu symud i fflatiau dros dro fel y gallant gael eu hasesu a'u cefnogi ar gyfer byw'n annibynnol.

Bydd y fflatiau hyn yn barod i fod yn weithredol yn ystod 2019/20.

Cefnogaeth i blant a theuluoedd

Yn ystod y flwyddyn fe wnaethom gryfhau ein gwasanaethau ataliol a llesiant ar gyfer plant, pobl ifanc a phobl fregus mewn cymdeithas trwy weithredu Strategaeth Ataliaeth y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd sy'n canolbwyntio ar adeiladu gwytnwch, gostwng yr angen am wasanaethau statudol ac amddiffyn plant a phobl ifanc rhag niwed sylweddol.

Fe wnaethom hefyd greu swyddi newydd yn y gwasanaeth megis y swydd Gweithiwr Perthnasau Iach sy'n caniatáu i ni ymateb yn gynt i achosion lle mae risg i blant a phobl ifanc o gam-fantais.

Fe wnaeth y gwasanaeth gymryd rhan yn y Rhaglen Camau Cynnar Gyda'n Gilydd ar y cyd â Heddlu Gogledd Cymru. Mae'r rhaglen hon yn cael ei hariannu gan y Swyddfa Gartref a'i bwriad yw llunio ymateb gan yr Heddlu â'u hasiantaethau partner allweddol i'r maes Profiadau Andwyol mewn Plentynod (ACE) a thrawma. Y manteision o'r rhaglen yw gostyngiad yn y cyfeiriadau gan yr Heddlu i'r gwasanaeth a chynnydd yn y nifer o gyfeiriadau Cymorth Cynnar. Mae hyn yn cefnogi'r amcanion strategol a'r gofynion statudol i ni ymyrryd yn gynharach a chanolbwyntio ar ataliaeth.

Mae'r Tîm Teuluoedd Gwydn wedi parhau i gefnogi teuluoedd o dan y nodau craidd o *Atal*, *Dychwelyd*, *Lleihau*, ac *Adolygu*. Fe wnaeth y tîm gefnogi teuluoedd oedd â phlant ar drothwy gofal, a'u cefnogi i beidio gorfod mynd i mewn i'r

system gofal a chefnogi teuluoedd i'w plant allu dychwelyd adref atynt os ydynt wedi bod mewn gofal. Rydym ar hyn o bryd yn cydweithio gydag oddeutu 60 o blant yn y ffordd yma.

Rydym wedi cydweithio â Chymdeithasau Tai trwy gydol y flwyddyn i ddarparu mwy o dai fforddiadwy ar yr Ynys.

Cwblhawyd cyfanswm o 48 o dai newydd yn ystod y flwyddyn yn yr ardaloedd canlynol:

- Llanddeusant – cwblhawyd 10 o unedau newydd
- Cemaes – cwblhawyd 14 o unedau newydd
- Dwyran – cwblhawyd 2 uned newydd
- Penysarn – cwblhawyd 9 uned newydd
- Niwbwrch – cwblhawyd 5 uned newydd
- Caergybi – cwblhawyd 8 o unedau newydd

Mae gwaith wedi cychwyn hefyd ar 25 uned newydd arall yng Nghaergybi.

Am y tro cyntaf ers yr 1980au rydym wedi cytuno ar gynlluniau i adeiladu ein stoc tai cyngor ein hunain er mwyn darparu llety addas a chwrdd ag anghenion ein tenantiaid a thrigolion y dyfodol.

Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2018-2019

Mae ein gwasanaeth Teulu Môn wedi sefydlu'n dda erbyn hyn ac mae wedi parhau i ddarparu gwybodaeth, cyngor a chefnogaeth i aelodau o'r cyhoedd, partneriaid, a theuluoedd ar ymholiadau yn ymwneud â phlant a theuluoedd. Fe wnaethom barhau i hyrwyddo Teulu Môn trwy fynychu dyddiau agored, nosweithiau rhieni a digwyddiadau yn y gymuned.

Rydym wedi gweithio i ddatblygu'r Hyb Cymorth Cynnar. Mae'r hyb yn gyfarfod aml-asiantaeth sy'n cynnwys asiantaethau partner allweddol gan gynnwys y trydydd sector. Pwrpas yr Hyb yw cynnig gwasanaeth i deuluoedd a fforddai efallai'n elwa o ymyrraeth gynnar a chefnogaeth. Giff y teuluoedd sy'n cael eu trafod eu cyfeirio i'r gwasanaeth gan asiantaethau neu drwy eu cyfeirio eu hunain.

Nid oes cefnogaeth ddigonol i bobl ifanc LGBT a'u rhieni ar Ynys Môn. Mewn ymateb, rydym wedi dechrau ar y broses o sefydlu clwb LGBT a grŵp cefnogaeth i rieni ar yr Ynys. Mae'r bobl ifanc yn greiddiol i ddatblygiad y prosiect hwn ac maent yn aelodau o'r grŵp datblygu. Mae hwn yn ddarn o waith sy'n hanfodol i ni ei ddatblygu ymhellach yn 2019/20.

Fe wnaethom barhau i ddiogelu plant a phobl ifanc yr ynys. Rydym wedi cynyddu nifer y Swyddogion Diogelu ac Adolygu Annibynnol o fewn y gwasanaeth, sydd wedi cynyddu'r capasiti.

Mae prydlondeb yr ymatebion o fewn y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd yn parhau'n dda gydag asesiadau'n cael eu cwblhau ar amser a theuluoedd yn cael y gefnogaeth gywir gan Weithiwr Cymdeithasol ar yr adeg gywir.

Rydym yn cyfrannu'n llawn i Fwrdd Diogelu Gogledd Cymru. Rydym yn cynorthwyo mewn digwyddiadau hyfforddiant ac wrth godi ymwybyddiaeth asiantaethau am drawstoriad o faterion Diogelu, gan sicrhau bod Diogelu yn aros yn uchel ar agenda'r asiantaethau a'i fod hefyd yn aros yn fusnes i bawb.

Yn ystod y flwyddyn, dechreuon ni gynyddu'r nifer o Ofalwyr Maeth yr Awdurdod Lleol a'r nifer o leoliadau ar gael i ni, trwy gyflwyno pecyn gofal maeth gwell.

Mae hyn yn cynnwys gostyngiad o 50% yn y Dreth Gyngor; parcio am ddim yn holl feysydd parcio y Cyngor; cynnydd o 10% yn y lwfans maethu a cherdyn aelodaeth gwasanaethau hamdden am ddim.

Yn dilyn y cyhoeddiad am becyn maethu newydd ym mis Ionawr 2019, cawsom nifer o ymholiadau a dechreuwyd ar asesiadau.

Fe wnaethom hefyd ddechrau'r broses o ddatblygu'r ddarpariaeth gyntaf o Gartrefi Grŵp Bach ar yr ynys – Cartref Clyd Môn. Mae hyn yn golygu dau o blant yn byw efo'i gilydd mewn awyrgylch 'gartrefol' ac yn gweithredu mewn modd tebyg i blant adref h.y. yn mynd allan i'r ysgol, yn byw yn y gymuned, bod â chymdogion a ffrindiau ac ati.

Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2018-2019

Dyma Astudiaeth Achos sy'n dangos llwyddiant o dan yr amcan hwn ac sy'n dangos ein bod yn gwneud ein gorau glas i gefnogi oedolion a theuluoedd bregus i'w gadw'n ddiogel, yn iach ac mor annibynnol â phosib –

Mae P yn byw efo'i theulu yn Llangefni ac mae ganddi anabledd dysgu ac mae'n mynychu Canolfan Addysg Y Bont. Cafodd P ei chyfeirio at y Gwasanaethau Arbenigol Plant pan oedd yn 17 mlwydd oed am wasanaeth Nyrsio pediatrig AD yn y Gymuned i gefnogi'r ysgol i reoli ei hymddygiad. Nid oedd teulu P wedi gofyn am unrhyw gefnogaeth neu ymwneud gan y gwasanaethau cyn hyn.

Fel rhan o Brosiect Pontio Partneriaeth – Y Bont (sy'n gweithio o'r Ysgol Arbennig), roedd P a'i teulu yn gallu cael y gefnogaeth ychwanegol gan Gydlynnydd Trosglwyddo y gwasanaeth heb orfod bod yn agored i weithiwr cymdeithasol. Roedd y Cydlynnydd Trosglwyddo yn gallu gweithio mewn partneriaeth â gweithwyr proffesiynol eraill o wahanol asiantaethau a oedd yn gweithio gyda P, i gefnogi gyda chynllunio'r Broses Trosglwyddo i'r gwasanaethau anableddau dysgu oedolion.

Fel rhan o'r broses o drosglwyddo i'r gwasanaethau oedolion teimlwyd y byddai'n beth positif i P ehangu ei hystod o ddiddordebau a gweithgareddau er mwyn ei helpu i ddod yn fwy annibynnol, a hefyd i gefnogi ei rhieni yn eu rôl gofalu trwy alluogi iddi gael seibiannau byr.

Cytunwyd gyda'r teulu mai dyma oedd yr amser iawn i gyflwyno gweithiwr cymdeithasol o'r GAP, i edrych ar y mathau o gefnogaeth a fyddai'n helpu P ac yn cefnogi'r teulu trwy'r Trosglwyddiad i'r Gwasanaethau Oedolion. Fel rhan o Gynllun Gofal a Chefnogaeth P, roedd y teulu'n defnyddio taliadau uniongyrchol i'w galluogi hi i gymryd rhan mewn amrywiaeth o weithgareddau yn y gymuned ac mae hyn wedi rhoi'r cyfle i P ddatblygu ei hannibyniaeth a'i sgiliau cymdeithasol gyda chefnogaeth 2 gynorthwydd personol, bob wythnos. Dyma'r tro cyntaf i'r teulu gael cefnogaeth gan weithiwr cymdeithasol a golygai'r berthynas hon y gallai'r gweithiwr cymdeithasol ddod i nabad y teulu a sicrhau bod cysylltiadau'n cael eu gwneud gyda'r tîm gwaith cymdeithasol o fewn y gwasanaeth anableddau dysgu oedolion.

Yn hwyrach yn y flwyddyn, fe wnaeth y Gweithwyr Cymdeithasol ymweld â'r teulu fel y byddai'r cyswllt gyda AD Oedolion yn darparu gwasanaeth di-dor i P ac fel y gallai'r teulu fod yn hyderus y gallai'r gwasanaeth Taliadau Uniongyrchol barhau a, lle bo angen, y byddai trosglwyddiad gwasanaethau iechyd yn cael ei gydlyn gan y gweithwyr proffesiynol a oedd yn rhan o'r Tîm Amlddisgyblaethol gwreiddiol.

Bydd y ddau weithiwr cymdeithasol yn gweithio gyda'i gilydd i gefnogi P tan y bydd yn 18 mlwydd oed a bydd y Cydlynnydd Trosglwyddo yn parhau i fod ynghlwm fel rhan o'r Gwasanaethau Anableddau Dysgu Oedolion, gan edrych ar weithgareddau dydd ac opsiynau eraill am gyfleoedd addysg bellach.

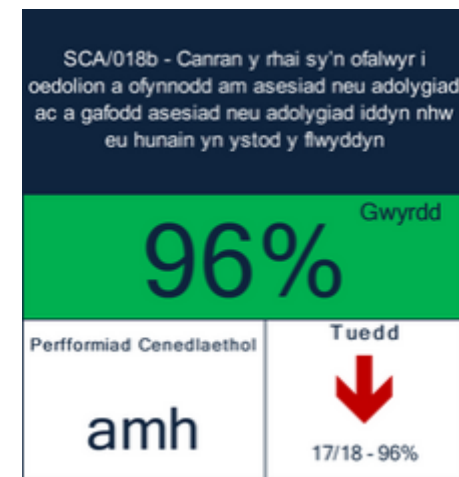
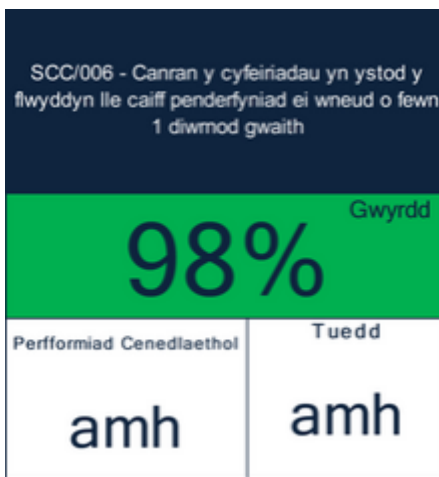
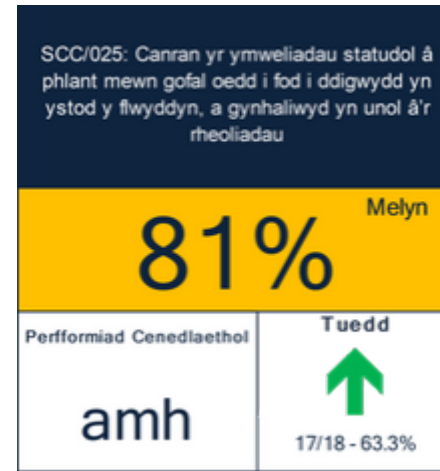
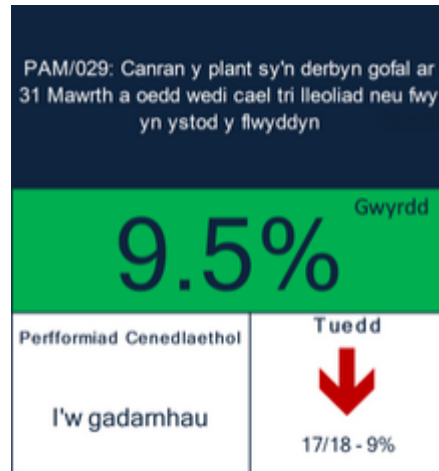
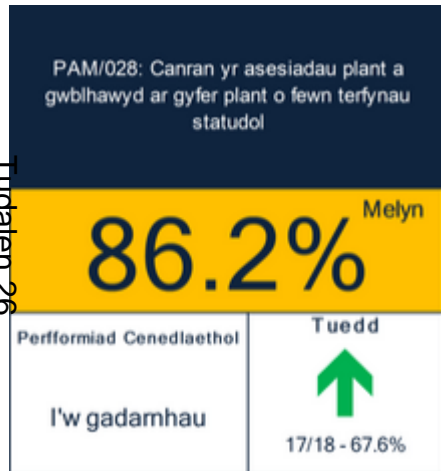
Mae mam P wedi rhannu gyda'r gweithiwr cymdeithasol ei bod yn teimlo bod y Gwasanaeth Trosglwyddo wedi bod yn "dda" ac mae hi wedi gwerthfawrogi'n arbennig rôl y Cydlynnydd Trosglwyddo a'r Gweithiwr Cymdeithasol o'r Gwasanaethau Arbenigol Plant wrth gefnogi P a'r teulu ar y pwynt hwn yn y broses drosglwyddo.

Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2018-2019

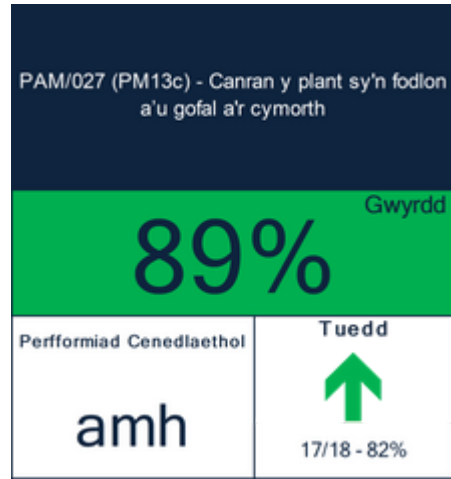
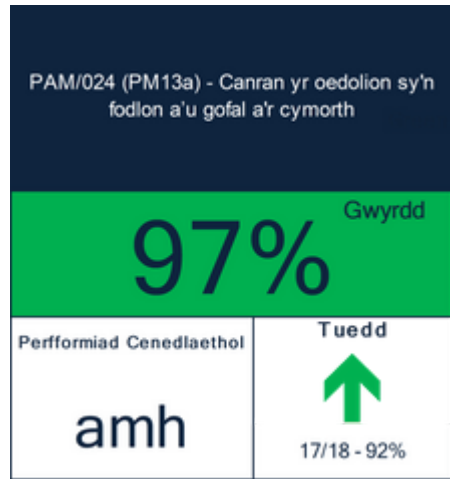
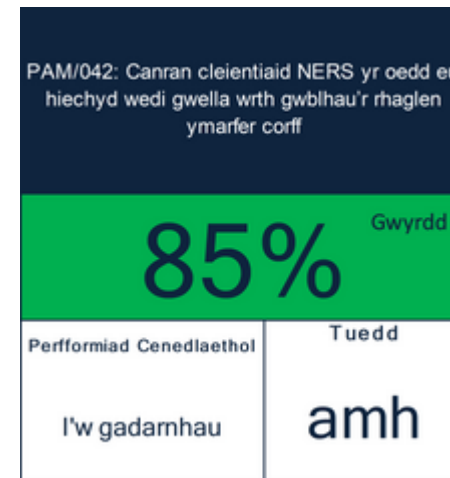
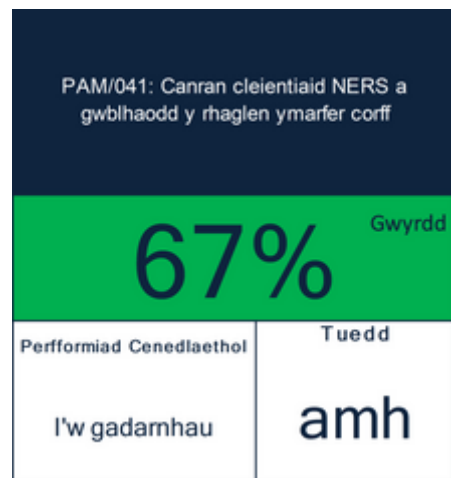
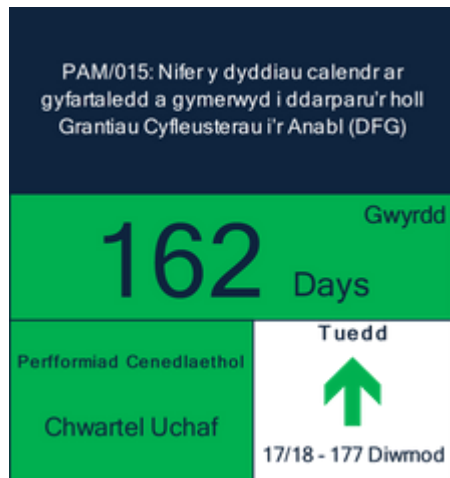
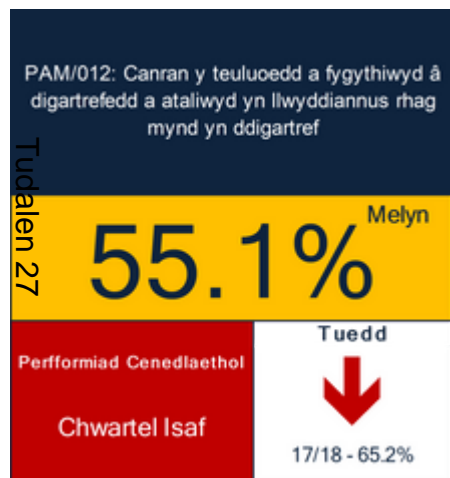
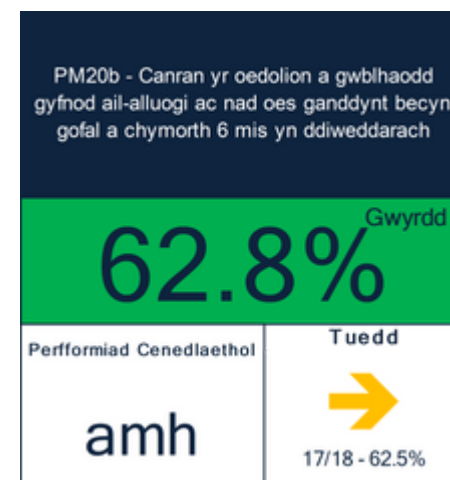
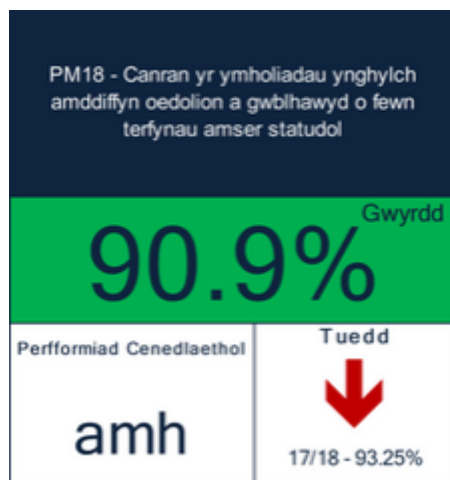
Ar gyfer yr amcan hwn o dan y Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol credwn ein bod ar hyn o bryd yn **'Bod yn fwy Mentrus'** gyda'r gwaith sydd eisoes wedi'i wneud yn ystod y flwyddyn. Credwn fod hyn am ein bod yn ymgymryd â'r gwaith o dan yr amcan hwn nad yw o'r meddylfryd 'busnes fel arfer'.

Creda'r Rheolwyr fod hyn oherwydd y gwaith arbennig rydym yn ei wneud mewn hybiau yn y gymuned gyda phrosiectau megis 'atal codymau' a'r gwasanaeth Tylluanod y Nos. Mae'r hybiau cymunedol hyn yn enghraifft dda o sut ydym hefyd yn cynnwys ac yn ymgorffori pobl yn ein penderfyniadau ac mae hyn hefyd wedi'i dystiolaethu yn yr arfer dda sydd gennym gyda'r Cyngor Pobl Hŷn, mentoriaid cyfoed o fewn ein cartrefi, ein grŵp cyfeirio Anableddau Dysgu a hefyd y tîm cyfranogiad tenantiaid.

Tudalen 26

Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2018-2019

Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2018-2019

Mae'r dangosyddion yn yr amcan hwn wedi perfformio'n gymharol dda yn erbyn eu targedau am y flwyddyn, ac eithrio 2 ddangosydd a oedd yn goch. Roedd 68% o'r dangosyddion uwchlaw'r targed, roedd 21% o'r dangosyddion o fewn 5% o'u targedau ac roedd yr 11% yn weddill yn goch yn erbyn eu targedau.

Mae'r dangosyddion o fewn y Gwasanaeth Plant a Theuluoedd (PAM/028+29, SCC/006+010+025, a PM28) oll wedi perfformio'n dda yn erbyn eu targedau am y flwyddyn ac maent uwchlaw'r targed neu o fewn 5% i'r targed. Ar ôl y gwaith da yn y gwasanaeth cafwyd arolwg gan AGC ym mis Hydref 2018 sy'n dweud wrthym ein bod yn gwneud cynnydd da, ond bod rhaid i ni barhau i gryfhau gwasanaethau ac arferion. Bydd y gwasanaeth yn parhau gyda'r gwaith da sydd eisoes wedi'i wneud ac yn datblygu Cynllun Datblygu Gwasanaeth newydd a fydd yn cynnwys y meysydd i'w datblygu a nodwyd gan AGC yn dilyn yr ail-arolwg.

Roedd tri chanlyniad positif o arolygon a wnaed gan oedolion, gofalwyr, plant a phobl ifanc yn ystod y flwyddyn (PAM/24+26+27), ac roedd pob un o'r rhain wedi gwella ar y canlyniadau yn 2017/18. Mae'r adborth positif yn helpu i roi gwybod i ni fod y gwaith rydym yn ei wneud gyda'n cleientiaid yn gweithio a'u bod yn derbyn gofal a chefnogaeth dda gennym.

Rydym hefyd yn blês gyda nifer yr oedolion sydd wedi cwblhau rhaglen ymarfer corff y cynllun NERS (PAM/041) gan i'r cleientiaid hyn gael eu cyfeirio i'r gwasanaeth gan Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a Doctoriaid Meddygol oherwydd cyflyrau iechyd eu cleientiaid. Mae'r rhaglen wedi'i dylunio i helpu i wella cyflwr eu hiechyd ac mae'n gadarnhaol gweld bod 85% o'r cleientiaid yn credu bod eu hiechyd yn well ar ôl cwblhau'r cwrs (PAM/042).

Roedd y ddau ddangosydd a oedd yn goch yn erbyn eu targedau yn dod o'r Gwasanaethau Oedolion. Tra bod y perfformiad yn siomedig yn y ddau ddangosydd yma rydym wedi bod yn rheoli'r perfformiad trwy gydol y flwyddyn fel rhan o'r adroddiad Monitro Cerdyn Sgorio.

Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2018-2019

Mae'r ganran o oedolion a gwblhaodd gyfnod o ail-alluogi ac a oedd ar becyn gofal is 6 mis yn ddiweddarach (PM20a) yn ymwneud â nifer cymharol fach o unigolion a gall y perfformiad godi a gostwng o flwyddyn i flwyddyn oherwydd hyn. Fe wnaed popeth a ellid bod wedi'i wneud ar gyfer ein cleientiaid, a'u cyflyrau iechyd yw'r ystyriaeth bennaf a'r ffactor bwysicaf i ni cyn unrhyw beth arall, ac mae perfformiad y dangosydd hwn yn adlewyrchu natur eu salwch. Fodd bynnag, byddwn yn adolygu'r gwasanaeth ail-alluogi cyfredol ac yn ystyried dulliau o gasglu data sy'n darparu deilliannau a rhesymeg fanylach ar gyfer ymyraethau sy'n parhau i mewn i 2019/20.

Yr ail ddangosydd oedd cyfradd y bobl dros 75 oed a gafodd eu cadw yn yr ysbyty tra'n aros am Ofal Cymdeithasol (PAM/25). Cydnabyddir y bu cyfradd uchel o achosion lle roedd Oedi wrth Drosglwyddo Gofal (DTOC) yn enwedig yn ystod dau chwarter cyntaf y flwyddyn. Disgwylwyd y byddai'r contract Gofal Cartref newydd sy'n gweithio fesul ardal wedi cael effaith bositif ar y ffigyrau, ac fe gafodd ryw effaith, ond nid cymaint ag oeddem yn credu y byddai wedi'i gael. Ar gyfer 2019/20, byddwn yn gweithio gyda'r tri darparwr tuag at sicrhau fod gennym ddigon o gapasiti ail-alluogi i gwrdd â'r galw cynyddol ynghyd â gweithio ar y cyd â'n cydweithwyr ym Mwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr i sicrhau proses fwy cadarn o godio data.

Amcan 3: Gweithio gyda'n cymunedau er mwyn sicrhau eu bod yn gallu ymdopi'n effeithiol â newid a datblygiadau tra'n gwarchod ein hamgylchedd naturiol

Llewyrchus ✓

Gwydn ✓

Iachach ✓

Mwy Cyfartal ✓

Cymunedau Cydlynol ✓

Yr Iaith Gymraeg/Diwylliant ✓

Yn Fyd-eang Gyfrifol ✓

Datblygu a hyrwyddo

Fe wnaethom gefnogi Croeso Cymru gyda'r ymgyrch 'Blwyddyn y Môr' a oedd yn dathlu arfordir eithriadol Cymru, gan wahodd ymwelwyr i ddarganfod profiadau epig newydd o amgylch ein glannau, gyda digwyddiadau arbennig ac atyniadau trwy gydol y flwyddyn.

Fe wnaethom groesawu 46 o Longau Mordaith i Borthladd Caergybi dros y flwyddyn, mymryn llai nag a gynlluniwyd gan y bu rhaid i 3 llong ganslo oherwydd y tywydd a bu rhaid i 3 llong arall ganslo oherwydd problemau gyda'r llong. Fe wnaeth y 46 o longau mordaith a wnaeth ddocio arwain at

Tudalen 30

Roedd ein lefelau ailgylchu yn dal i fod uwchlaw disgwyliadau Llywodraeth Cymru lle cafodd 70% o wastraff ei ailgylchu, ei aildddefnyddio neu ei gompostio yn ystod y flwyddyn. Byddai'r ffigur hwn wedi bod yn uwch ar gyfer y flwyddyn ond yn anffodus roedd tân yn safle ailgylchu ein contractwyr ac o ganlyniad collwyd deunyddiau y byddem wedi gallu eu hailgylchu. Rydym yn ffyddiog y bydd y cyfraddau ailgylchu yn uwch yn ystod 2019/20.

Buddsoddwyd cyfanswm o £287k ar draws ystâd y Cyngor gyda buddsoddiadau yn amrywio o oleuadau LED yn ein hysgolion i gyflwyno system dosio gemegol yn ein pyllau o fewn ein canolfannau hamdden. Gwnaethom hefyd waith ar bibellau'r ystafell boeler a gwnaethom gomisiynu Re:fit Cymru i'n cynghori ar ble y gellid gwireddu effeithlonrwydd ynni pellach dros y blynyddoedd i ddod.

Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2018-2019

Eleni gwelwyd Horizon Nuclear Power yn gohirio prosiect Wylfa Newydd ac mae'r gohiriad hwn wedi tynnu sylw at bwysigrwydd y datblygiad i'r ynys, Gogledd Cymru a'r DU. Er gwaethaf hyn, mae nifer o gerrig milltir allweddol wedi'u cyrraedd, yn bennaf trwy Gytundeb Adran 106 ffurfiol a chredwn fod hyn yn diogelu buddiannau'r ynys, heb unrhyw anghydfod neu anghytundebau mawr rhwng Pŵer Niwclear Horizon a'r Cyngor.

Fe wnaethom barhau i ymgysylltu â datblygwyr ynni eraill o bwys trwy'r Rhaglen Ynys Ynni gyda'r bwriad o greu swyddi a chynyddu ffyniant trwy fanteisio i'r eithaf ar nifer o brosiectau trawsnewidiol.

Cychwynnwyd gwaith peirianyddol i leddfu dŵr wyneb ym Miwmares yn ystod y flwyddyn ond bu oedi wrth gwblhau'r cynllun oherwydd fod ein contractwr, Dawnus, wedi mynd i ddwylo'r Gweinyddwyr. Rydym wedi penodi contractwr newydd ers hyn, Alun Griffiths, ac mae'r gwaith wedi cychwyn a chaiff ei gwblhau yn ystod 2019/20.

Fe wnaethom gwblhau gwaith amddiffynfa

lifogydd yn llwyddiannus ym Modfordd ond ni fu modd i ni gychwyn gwaith yn Pentraeth fel y bwriadwyd, a disgwylir y dylai'r gwaith cychwyn cyn diwedd 2019.

Cynhaliwyd sesiwn galw-i-mewn ym Mhorthaethwy i drafod cynlluniau at y dyfodol am amddiffynfeydd llifogydd ac fe wnaed cais am gyllid i Lywodraeth Cymru. Cyflwynwyd achos busnes amlinellol i Lywodraeth Cymru hefyd ar gyfer gwaith yn Llanfairpwll, Y Fali a Llansadwrn.

Trawsnewid

Mae'r gwaith ar 'Cynllunio Lle' yn parhau gyda wardiau Twrcelyn, Llifon, Rhosyr, Aethwy a Chanolbarth Môn gyda'r bwriad o sicrhau perchnogaeth dros yr agenda a'r blaenoriaethau lleol. Mae rhai wardiau wedi datblygu ymhellach ar hyd y daith nag eraill ond gobeithiwn trwy gydweithredu y bydd pob un o'r wardiau a amlinellir wedi symud ymlaen ymhellach yn ystod y flwyddyn sydd i ddod.

Sefydlwyd cytundeb gyda Chyngor Tref Biwmares yn ystod y flwyddyn i allanoli'r gwaith o reoli'r Llys a'r Carchar. Bydd y cytundeb yn caniatáu i'r atyniadau hanesyddol aros ar agor i'r cyhoedd gan barhau i ddarparu darlun hanesyddol o achosion llys a bywyd yn y carchar ar ddiwedd y 18fed ganrif a thrwy'r 19eg ganrif. Dymunwn yn dda i Gyngor Tref Biwmares at y dyfodol.

Yn ystod y flwyddyn rydym hefyd wedi allanoli'r gwaith o redeg Melin Llynon a'r Tai Crynion i gogydd lleol, Richard Holt a dymunwn yn dda iddo yntau hefyd.

Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2018-2019

Ni wnaeth ein bwriad i dreialu estyniad i'n gwasanaeth Cyswllt Môn i'r llyfrgelloedd cymunedol ddigwydd yn ystod y flwyddyn.

Fodd bynnag, rydym wedi prynu'r offer yn barod at y peilot a byddwn yn dechrau treialu hyn yn llyfrgelloedd Porthaethwy ac Amlwch yn 2019. Mae materion technegol wedi ein dal yn ôl, ond rydym wedi goresgyn y rhain bellach.

Fel rhan o gynllun gweithredu y Strategaeth Iaith Gymraeg, fe wnaeth y Cyngor ymrwymo i raglen dreigl 6 blynedd i ddarparu cefnogaeth ddwys i Wasanaethau'r Cyngor er mwyn cynyddu'r defnydd o'r iaith Gymraeg yn fewnol.

Mae pencampwyr iaith yn y gwasanaethau Hamdden a Gwarchod y Cyhoedd wedi hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg yn frwd yn ystod y flwyddyn. Mae dysgwyr Cymraeg yn y gwasanaethau wedi bod yn gweithio gyda mentoriaid ac wedi mynychu sesiynau 'paned a sgwrs' i wella eu sgiliau iaith Gymraeg.

Fe wnaethom ail-ddylunio ein gwefan yn llwyddiannus ac mae golwg newydd, ffres iddi erbyn hyn a gefnogir gan bob math o lwyfannau o Gyfrifiaduron Personol i ffonau symudol.

Bydd hyn yn galluogi pob defnyddiwr i gael y profiad gorau posib waeth pa ddyfais mae arni, a bydd hefyd yn ein galluogi ni i weithredu ein strategaeth ddigidol ac yn ei dro yn gymorth i ni leihau costau.

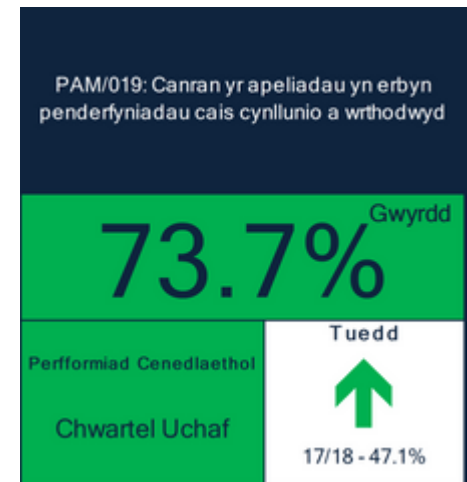
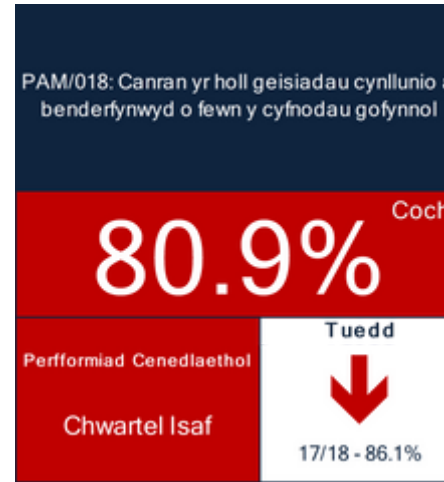
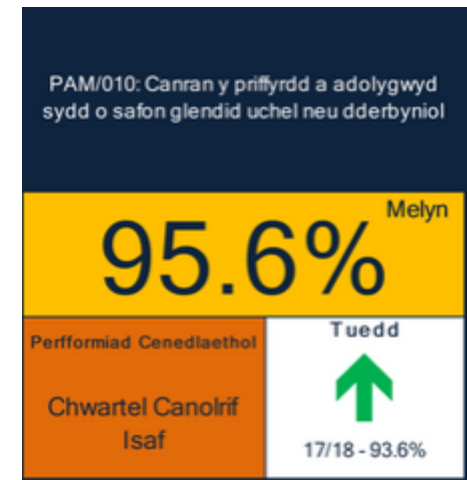
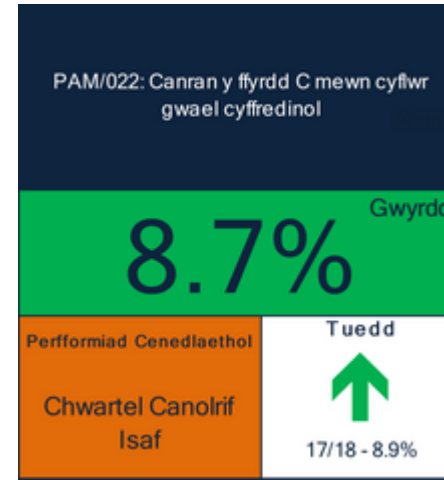
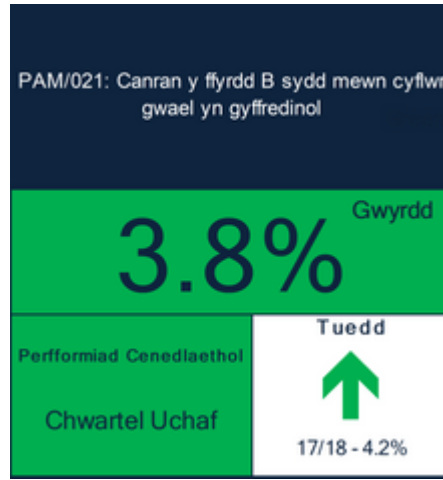
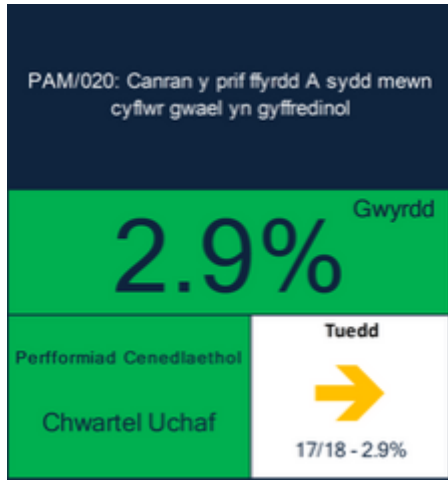

Ar gyfer yr amcan hwn o dan y Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol credwn ein bod ar hyn o bryd yn 'Gwneud Newidiadau Syml' gyda'r gwaith a wnaed eisoes yn ystod y flwyddyn. Credwn hyn am ein bod yn ymgymryd â gwaith yn yr amcan hwn sy'n gymharol hawdd i'w gyflawni ac mae nifer o'r newidiadau wedi cael eu profi'n llwyddiannus eisoes gan sefydliadau eraill tebyg i ni'n hunain.

Er enghraifft, rydym wedi gweithio'n ddiflino i gydweithio ac allanoli rhai o'n hasedau treftadaeth i ddyn busnes / cyngor tref lleol, rydym wedi cyflawni'r hyn a allwn o safbwynt Credyd Cynhwysol gan hefyd ddeall y rhwystredigaethau cenedlaethol ehangach, ac rydym wedi bod yn rhagweithiol yn ein gwaith gyda digartrefedd trwy weithio gyda datblygwyr a sicrhau llais i bob grŵp sy'n cael ei dan-gynrychioli.

Mae ein strategaeth iaith a'n ffrydiau gwaith cysylltiedig hefyd yn parhau i ddwyn ffrwyth gyda mwy o Gymraeg yn cael ei siarad yn y gwasanaethau wedi'u targedu.

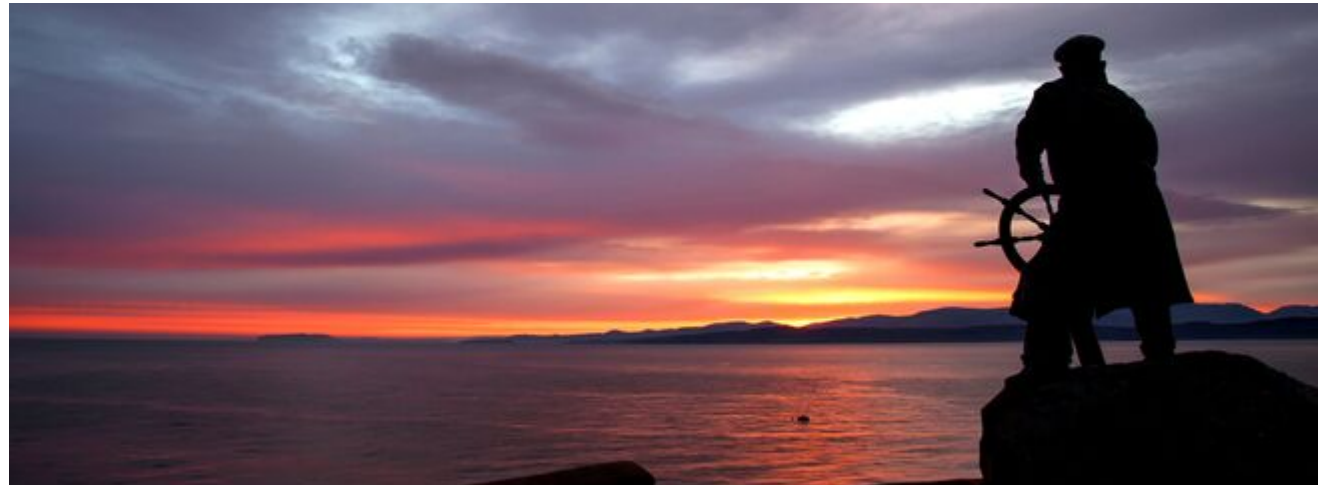
Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2018-2019

Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2018-2019

Yn debyg i'r 2 amcan cyntaf, mae'r dangosyddion perfformiad sy'n gysylltiedig â'r amcan wedi perfformio'n dda yn erbyn y targedau. Roedd 78% o'r dangosyddion uwchlaw'r targed am y flwyddyn, roedd 11% o fewn 5% o'r targed ac roedd y 11% yn weddill yn goch yn erbyn y targed.

Rydym yn hapus i adrodd bod ein ffyrdd A, B, a C (PAM/021+022+023) ynwaith eto wedi cwrdd â'r targedau ar gyfer y flwyddyn. Mae perfformiad y ffyrdd A a B yn arbennig yn ein rhoi yn y chwarter uchaf yn genedlaethol tra bod ein ffyrdd C wedi gwella ers 2017/18 ond yn parhau yn y canolrif chwarter is.

Er nad oedd ein dangosydd ailgylchu, aildddefnyddio a chompostio (PAM/030) wedi hitio'r union un lefelau ailgylchu ag yn 2017/18, rydym dal i fod flynyddoedd ar y blaen i darged Llywodraeth Cymru o ailgylchu 70% o wastraff erbyn 2025. Roedd y rheswm am beidio cyflawni'r 72% a gyflawnwyd yn 2017/18 oherwydd amgylchiadau tu hwnt i'n rheolaeth ar ôl i dân dorri allan yn ffatri ein darparwr allanol, a olygodd nad oedd peth o'n gwastraff ar gael i'w ailgylchu.

Un dangosydd na gyrhaeddodd ei darged am y flwyddyn oedd y ganran o geisiadau cynllunio a gafodd eu penderfynu o fewn 8 wythnos (PAM/018). Cafodd y dangosydd hwn a chamau lliniaru i gywiro'r perfformiad eu monitro yn y cerdyn sgorio chwarterol yn ystod y flwyddyn. Y prif resymau am y perfformiad hwn oedd salwch tymor hir yn ystod cyfran sylweddol o'r flwyddyn ac effaith paratoi system gynllunio electronig newydd. Mae proses newydd nawr mewn lle a rydym yn rhagweld ddylai arwain at well perfformiad yn 2019/20.

Perfformiad Ariannol 2018/19

Y Gyllideb Refeniw

Cyn dechrau pob blwyddyn ariannol, mae gofyn i'r Cyngor osod cyllideb ar gyfer ei wariant dydd i ddydd. Gelwir y gyllideb hon y Gyllideb Refeniw a dyma'r swm o arian y mae'r Cyngor ei angen i ddarparu ei wasanaethau yn ystod y flwyddyn, gan gymryd i ystyriaeth grantiau mae'n eu derbyn gan y Llywodraeth.

Yn ystod 2018/19, gosodwyd cyllideb refeniw y Cyngor ar £130.9 miliwn (£126.2m yn 2017/18).

Mae'r Cyngor yn rheoli ei gyllidebau ac yn mesur ei berfformiad ariannol trwy gyfrif rheoli, mae hyn yn caniatáu i ni dracio gwariant yn erbyn gweithgareddau a gynlluniwyd dros y flwyddyn.

Yn 2018/19, fe wnaeth y Cyfrif Refeniw wario £131.5 miliwn, sef gorwariant o £633 mil yn erbyn y gwariant a gynlluniwyd o £130.9 miliwn.

Yn ystod yr un cyfnod, trwy drawsnewid gwasanaethau a ffyrdd gwell o weithio, fe wnaeth y cyngor gynhyrchu gwerth £2.1 miliwn

o arbedion. Roedd effaith y gorwariant yn golygu bod y Cyngor wedi lleihau ei Gronfeydd wrth gefn Cyffredinol o £633 mil.

Mae'r tabl isod yn adlewyrchu'r gyllideb derfynol ar gyfer 2018/19 a'r incwm a gwariant gwirioneddol yn ei herbyn:

Gwasanaethau	Cyllideb Blyneddol £'000	Alldro £'000	Amrywiant £'000
Dysgu Gydol Oes	48,959	49,183	224
Gwasanaethau Oedolion	24,921	26,094	1,173
Gwasanaethau Plant ac Theuluoedd	8,729	10,565	1,836
Tai	1,091	802	(289)
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	14,884	14,690	(194)
Rheoleiddio	3,820	3,646	(174)
Trawsnewid	4,431	4,322	(109)
Adnoddau	2,840	2,886	46
Busnes y Cyngor a Cyllid Corfforaethol	21,225	19,345	(1,880)
Cyfanswm Cronfa'r Cyngor	130,900	131,533	633

Perfformiad Ariannol 2018/19

Gwariant Cyfalaf

Mae'r rhaglen gyfalaf yn cefnogi amcan ehangach y Cyngor i ddarparu gwasanaethau ac i gefnogi twf economaidd. Mae gwariant cyfalaf fel arfer yn cael ei weld fel gwariant "unwaith ac am byth" ac mae'n arwain at adeiladu neu wella ein hasedau, er enghraifft ein eiddo.

Yn 2018/19, fe wnaeth y Cyngor gymeradwyo Rhaglen Gyfalaf o £37.017 miliwn ar gyfer gwasanaethau heblaw tai, ac fe gymeradwyodd Raglen Gyfalaf o £12.417m ar gyfer y CRT (Cyfrif Refeniw Tai). Yn ychwanegol, cafodd ymchwiliadau cyfalaf gwerth £9.348m eu dwyn ymlaen o 2017/18.

Yn ystod y flwyddyn ariannol, ychwanegwyd gwerth £5.058 miliwn yn rhagor o Gynlluniau i'r rhaglen, gyda'r rhain yn cael eu hariannu'n bennaf gan Grantiau Cyfalaf ychwanegol, a chafodd cyllidebau eu diwygio gan arwain at ostyngiad o £0.959 miliwn. Daw hyn â'r gyllideb gyfalaf ar gyfer 2018/19 i £62.881 miliwn.

Llwyddodd y rhaglen i sicrhau cyfradd gyflawni o 48.78% a disgwylir y bydd y cynlluniau sy'n weddill yn cael eu cyflawni dros yr ychydig flynyddoedd nesaf. Fodd bynnag, mae un cynllun sef 'y Briffordd newydd i Wylfa Newydd' wedi ei ohirio am y tro, a bydd un cynllun sef 'Gofal Ychwanegol yn Seiriol' nawr yn cael ei ariannu trwy ffynhonnell ariannu arall.

Arweiniodd hyn at gyfanswm gwariant o £30.678 miliwn, ychwanegwyd £19.307 miliwn i werth asedau. Mae'r gweddill naill ai'n cefnogi asedau nad ydynt ym mherchnogaeth uniongyrchol y Cyngor (£1.954 miliwn) neu ni wnaethant gynyddu'r gwerth i'r asedau cyfalaf (£9.417 miliwn).

Casgliad

Mae'n bleser gan Gyngor Sir Ynys Môn gyflwyno ein Hadroddiad Perfformiad Blynyddol am 2018/19 i'n cymuned.

Mae'r Gyngor yn parhau'n ymroddedig i ddarparu gwasanaeth o ansawdd sy'n cael ei werthfawrogi ar draws yr ynys ac i wneud ein gorau glas i gynnal neu wella ein perfformiad er mwyn sicrhau bod ein trigolion ac ymwelwyr fel ei gilydd yn derbyn y gwasanaethau gorau posib.

Tudalen 37 Er y cyfan, mae ein perfformiad ar gyfer 2018/19 wedi bod yn dda iawn, yn enwedig mewn cyfnod lle torrwyd £2.5m pellach oddi ar y gyllideb. Mae'n galonogol ein bod yn parhau i wella ein gwasanaethau drwy'r Gyngor cyfan, fel y gwelir trwy'r adroddiad, a'n bod wedi llwyddo i gwblhau gwaith pwysig yn ystod y flwyddyn.

Mae'r newyddion diweddar ynglŷn â gohirio datblygiad Wylfa Newydd wedi amlygu pwysigrwydd y datblygiad. Er gwaethaf y newyddion yma, rydym yn parhau i weithio er budd Ynys Môn mewn perthynas â'r broses gynllunio ac rydym wedi cyflwyno tystiolaeth er mwyn

gwarchod buddiannau'r ynys ac mae'r cytundeb adran 106 yn destament i'n hymdrechion i liniaru'r effeithiau.

Gan edrych ymlaen i 2019/20, mae'r Rhaglen Ynys Ynni yn dal i fod yn flaenoriaeth er mwyn sicrhau'r buddion mwyaf posib o brosiectau mawr arfaethedig, ynghyd â

dylanwadu ar y Papur Gwyn Ynni drafft fel 'map llwybr' i ddarparu datblygiad niwclear newydd yn Wylfa.

Byddwn yn drafftio, yn ymgynghori ynghylch, ac yn mabwysiadu Cynllun Adfywio Economaidd Gogledd Ynys Môn er mwyn gwella ffyniant Amlwch a Gogledd Ynys Môn ac yn sicrhau cyllid i weithredu'r cynllun, mae £495k wedi'i sicrhau eisoes diolch i'r NDA.

Byddwn yn parhau i weithredu ein strategaeth i ddatblygu'r Gymraeg o fewn ein hysgolion gan hefyd ysgogi a chefnogi ein staff yn y gwasanaethau Hamdden, Tai a Gwarchod y Cyhoedd i gynyddu'r defnydd o'r iaith Gymraeg. Byddwn hefyd yn cynorthwyo 20 o fusnesau lleol i gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg trwy ein prosiect Arfor.

Byddwn yn archwilio'r opsiynau sydd ar gael i ni ar gyfer moderneiddio ysgolion yn nalgylchoedd Llangefni, Seiriol ac Amlwch ac wedi hynny yn ymgynghori ar y ffordd orau ymlaen.

Casgliad

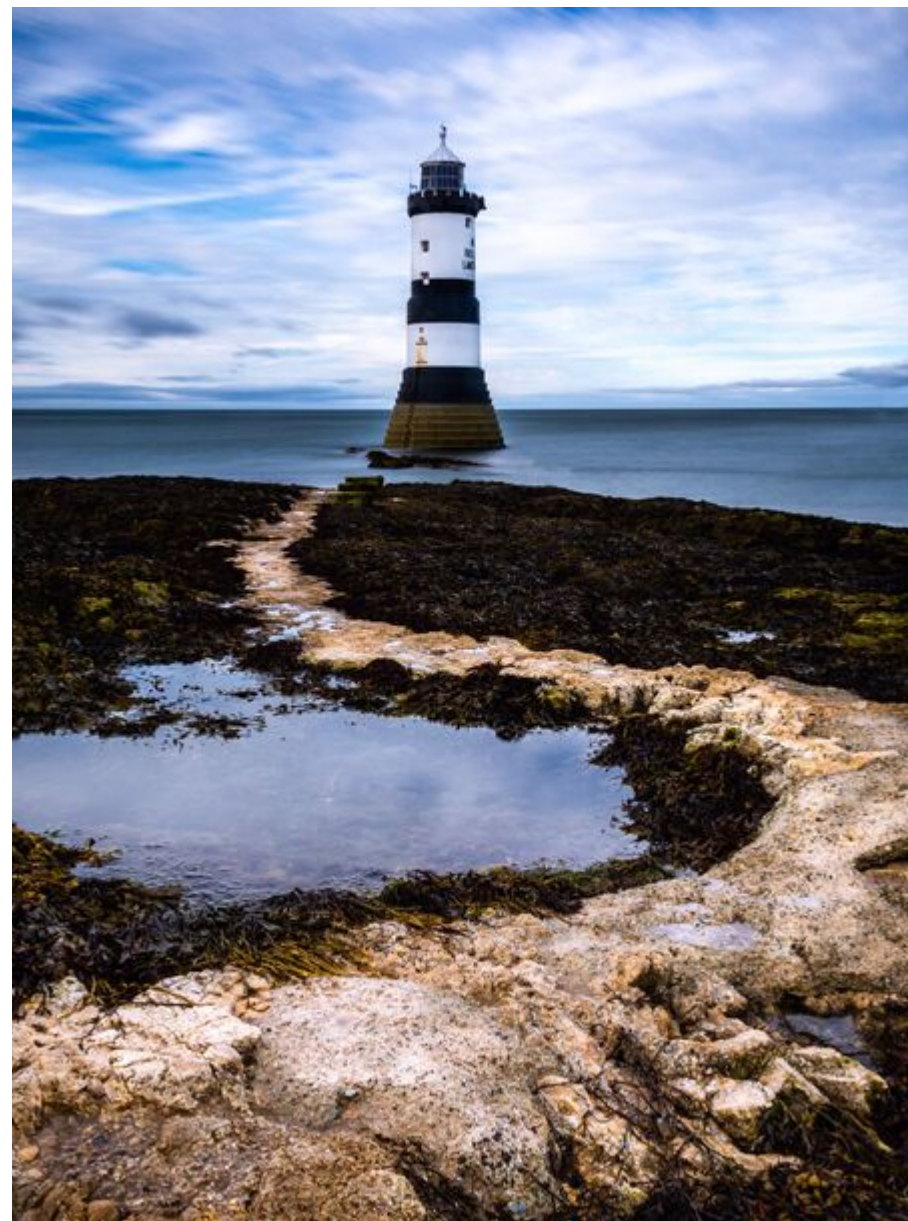
Yn y Gwasanaethau Plant byddwn yn parhau i ganolbwyntio ar gefnogi diogelwch a llesiant plant ac mae gennym gynlluniau uchelgeisiol i ddatblygu 3 o gartrefi grŵp bach ar Ynys Môn – Cartrefi Clyd Môn yn 2019/20. Bydd hyn yn caniatáu i ni gefnogi plant sydd ag anghenion uchel o fewn eu hardal leol ac nid mewn lleoliadau all-sirol, costus.

Mae'r Gwasanaethau Oedolion yn anelu i ganolbwyntio ar fodol o gefnogaeth ddydd i unigolion gydag Anabledd Dysgu mewn ffordd sy'n cwrdd â'u nodau ac sy'n eu cefnogi i ddod yn eu blaenau. Mewn Partneriaeth â'n partneriaid iechyd a thrydydd sector, rydym hefyd yn bwriadu sefydlu Timau Adnoddau Cymunedol o fewn 3 ardal yn Ynys Môn er mwyn darparu'r gefnogaeth orau i bobl allu aros yn hannibynnol, a chaiff hyn ei gyflawni gan dimau integredig.

Byddwn hefyd yn darparu cyfleoedd i bobl weithio efo ni trwy weithio mewn partneriaeth â Medrwn Môn a wardiau Twrcelyn, Llifon, Rhosyr, Aethwy a Chanolbarth Môn ynglŷn â chynllunio lle, gyda'r nod o'u galluogi i gymryd mwy o gyfrifoldeb a pherchnogaeth am eu cymunedau eu hunain.

Bydd angen gwireddu'r uchod i gyd ar adeg pan ragwelir y bydd angen toriadau cyllidebol pellach. Bydd yr her hon yn cael ei chyflawni'n uniongyrchol trwy ein proses gosod cyllideb flynyddol.

Am fwy o wybodaeth, gweler ein Dogfen Gyflawni Flynyddol ar gyfer 2019/20 yn: www.ynysmon.gov.uk/cynllunycyngor

Gwybodaeth Bellach

Am ragor o wybodaeth ar unrhyw elfen o'r ddogfen hon neu os oes gennych sylwadau, cysylltwch â::

Adnoddau Dynol a Thrawsnewid

Cyngor Sir Ynys Môn

Swyddfeydd y Cyngor

Llangefni, Ynys Môn

LL77 7TW

Ffôn - 01248 752111

E-bost:-

CarysEdwards@ynysmon.gov.uk

GethinMorgan@ynysmon.gov.uk

Tudalen 39

Mae'r ddogfen hon ar gael yn Saesneg a gall fod ar gael ar ddisg neu mewn Braille. Mae hefyd ar gael ar wefan y Cyngor ynghyd â Chynllun y Cyngor ar gyfer 2017-22:

www.ynysmon.gov.uk/cynllunycyngor

Mae gwybodaeth bellach ar gael hefyd fel a ganlyn: polisiau, cynlluniau a strategaethau a gyhoeddwyd gan y Cyngor, a gellir eu gweld yn: www.ynysmon.gov.uk

Mae adroddiadau Archwilio ac Arolygon a gynhyrchwyd gan Rheoleiddwyr y Cyngor ar gael o'u gwefannau unigol, fel a ganlyn:

- Swyddfa Archwilio Cymru: www.sac.cymru
- Arolygiaeth Gofal Cymru: <https://arolygiaethgofal.cymru>
- Estyn: www.estyn.cymru

Os nad oes gennych fynediad i'r rhyngwyd, neu os hoffech gael gafael ar ddogfen nad yw wedi ei rhestru uchod, cysylltwch â'r Cyngor trwy'r manylion cyswllt a welir ar frig y dudalen os gwelwch yn dda.

This page is intentionally left blank

Cyngor Sir Ynys Môn	
Cyfarfod:	Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd
Dyddiad:	25 Medi 2019
Teitl yr adroddiad:	Adolygiad y Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru o drefniadau etholiadol Cyngor Sir Ynys Môn
Adroddiad gan:	Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd
Pwrpas yr adroddiad:	Ystyried cynigion cychwynnol a gwneud argymhellion i'r Cyngor Sir.

1.0 Cefndir

1.1 Mae'n ofynnol i Gomisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru gynnal adolygiadau cyfnodol o drefniadau etholiadol prif ardaloedd Cymru. Mae'r Comisiwn bellach yn gwahodd sylwadau rhanddeiliaid ar drefniadau etholiadol Cyngor Sir Ynys Môn. Y bwriad yw cyflwyno newidiadau erbyn etholiadau 2022.

2.0 Datblygu cynigion cychwynnol

2.1 Fe sefydlwyd panel traws bleidiol er mwyn datblygu cynigion a llunio argymhellion i'r Pwyllgor hwn. Fel rhan o'r broses, mae'r panel wedi gofyn am sylwadau holl Aelodau'r Cyngor trwy'r Arweinyddion Grwpiau ac wedi cyfarfod pedair gwaith, ar y dyddiadau canlynol:

25 Gorffennaf 2019
1 Awst 2019
4 Medi 2019
17 Medi 2019

2.2 Mae'r Panel wedi datblygu cynigion sy'n argymhell cynyddu nifer yr aelodau i 35, gyda 14 o ranbarthau etholiadol – gweler atodiad 1.

3.0 Argymhellion

Gofynnir i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd:

3.1 Ystyried cynigion y Panel (atodiad 1).

3.2 Yn amodol ar unrhyw sylwadau pellach, argymhell i'r Cyngor Sir bod y cynigion yn cael eu derbyn fel ymateb cychwynnol y Cyngor Sir.

- 3.3 Nodi y bydd angen i'r Pwyllgor hwn ystyried cynigion drafft y Comisiwn yn ystod Gwanwyn 2020 a llunio argymhellion i'r Cyngor Sir.

Huw Jones
Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd

18 Medi 2019

Adolygiad y Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru o drefniadau etholiadol Cyngor Sir Ynys Môn – ymateb y Cyngor

1) Cefndir

Mae'n ofynnol i Gomisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru ("y Comisiwn") gynnal adolygiadau cyfnodol o drefniadau etholiadol prif ardaloedd Cymru.

Cynhaliodd y Comisiwn adolygiad cynhwysfawr o drefniadau etholiadol Ynys Môn yn 2011/12 dan gyfarwyddyd y Gweinidog Llywodraeth Leol ar y pryd. Roedd dwy egwyddor bwysig yng nghyfarwyddiadau'r Gweinidog sef:

- 1) yr angen i symud o wardiau etholiadol sengl i wardiau aml-aelod,
- 2) yr angen i wardiau fod yn weddol gyfartal o ran nifer etholwyr.

Yn sgil yr adolygiad cyflwynwyd model ar sail patrwm o 11 ward aml-aelod o 2/3 a chyfanswm o 30 Aelod (gostyngiad o 25%). Derbyniwyd hyn gan y Cyngor Sir ar 27 Mehefin 2012. Mae'r trefniant hwn wedi bod yn weithredol ers etholiadau 2013.

Mae'r Cyngor wedi sefydlu Panel traws bleidiol er mwyn paratoi cynnig i'r Comisiwn ystyried.

2) Llunio cynigion cychwynnol ymateb i ymghynghoriad y Comisiwn.

Mae'r Comisiwn Ffiniau bellach yn gwahodd sylwadau rhan-ddeiliaid ar drefniadau etholiadol Cyngor Sir Ynys Môn. Y bwriad yw cyflwyno newidiadau erbyn etholiadau 2022.

Y broses a'r amserlen

Mae Aelodau eisoes wedi derbyn cyflwyniad gan y Comisiwn (sesiwn briffio Mehefin 2019) ar y broses o gynnal yr adolygiad, cyfraniad y Cyngor i'r gwaith o lunio cynigion a hefyd amserlen:

Cam 1 – Dechrau Swyddogol

Cyfnod Ymgynghori Cychwynnol o 12 wythnos - 19ain Gorffennaf 2019 hyd at 10fed Hydref 2019

Cam 2 – Cynigion Drafft

Y Comisiwn yn datblygu'r Cynigion Drafft ac yn eu cyhoeddi
Cyfnod Ymgynghori 12 wythnos – Gwanwyn 2020

Cam 3 – Cynigion Terfynol

Bydd y Comisiwn yn llunio'r Adroddiad Cynigion Terfynol ac yn ei gyflwyno i Llywodraeth Cymru – Gaeaf 2020

Cam 4 – Ystyriaeth Llywodraeth Cymru

Ar ôl 6 wythnos, gall Llywodraeth Cymru wneud Gorchymyn (cyfle i ysgrifennu at Lywodraeth Cymru)

Cam 5 – Daw'r Wardiau i Rym

Daw'r wardiau newydd i rym ar gyfer etholiad llywodraeth leol 2022.

3) Meini prawf

Mae'r Comisiwn yn dilyn gweithdrefnau a methodoleg ar gyfer adolygiadau o'r fath- gweler dogfen y Comisiwn: Arolygon Etholiadol: Polisi ac Arfer 2016:

<https://cffdl.llyw.cymru/sites/ldbc/files/publications/161110policyandpractice.pdf>

Mae nifer o feini prawf statudol yn berthnasol i'r adolygiad:

- Cydraddoldeb etholiadol
 - Nifer gorau posibl yr etholwyr fesul cynghorydd
 - Rhagolwg pum mlynedd
 - Y rhai sy'n gymwys i bleidleisio (lle bo hynny'n bosibl)
- Hunaniaeth gymunedol
 - Ffiniau sy'n hawdd eu hadnabod a defnyddio ardaloedd cymunedol a'r wardiau presennol fel sylfeini
 - Peidio â chwalu cysylltiadau lleol
- Llywodraeth leol effeithiol
 - Wardiau etholiadol dealladwy sydd â buddiannau cyffredin a chysylltiadau mewnol da

Hefyd bydd yr arolwg yn cwmpasu'r ardal ddaearyddol gyfan, ac nid lle mae lefelau o anghydraddoldeb etholiadol yn unig. Mae cyfle felly i'r Cyngor gyflwyno sylwadau ar yr agweddau canlynol:

- Cyfanswm nifer y cynghorwyr
- Nifer a ffiniau wardiau
- Nifer y cynghorwyr ar gyfer pob ward
- Enwau wardiau

4) Cymhwyso maint Cyngorau

Mae'r Comisiwn wedi gosod cyfyngiadau ar faint cyngorau:

- Lleiafswm o 30 aelod ac uchafswm o 75 aelod
- Cyfyngu cynnydd yn nifer ar aelodau i 10% mewn unrhyw adolygiad h.y 33 ond bod modd gwneud achos dros fwy o aelodau mewn eithriadau. Mae'r Comisiwn yn cydnabod, ar sail amcangyfrifon poblogaeth diweddaraf ONS ar gyfer Ynys Môn (bron i 70,000), mai nôd cyffredinol ar gyfer maint y Cyngor yw 35 aelod – 1:2000 etholwyr.

Ar hyn o bryd mae gan Ynys Môn 51,130 o etholwyr -1 Aelod i 1,704 ar gyfartaledd. Byddai cynyddu maint y Cyngor i 33 yn unol â nod y Comisiwn yn golygu 1 Aelod i – 1,549.

Mae methodoleg y Comisiwn felly yn awgrymu Awdurdod o 33 Cyngorydd ar sail 1 Cyngorydd i 1,549 (lle mae modd cyflawni hyn mor agos â phosib).

Mae **Atodiad 1** gan y Comisiwn yn nodi lle mae'r amrywiadau mwyaf ar hyn o bryd o ran y cyfartaledd sirol sef yn wardiau Canolbarth Môn, Bro Rhosyr a Llifon.

5) Ymateb ac argymhellion y Panel

Mae'r Panel yn dymuno cyflwyno achos i gynyddu nifer y Cyngorwyr i **35** fel yr adnabyddir gan y Comisiwn yn y methodoleg ar gyfer penderfynu ar ddyrannu Cyngorwyr, a hynny heb ddefnyddio'r cap ar gynydd o 10% i'r aelodaeth bresennol. Mae'n siomedig bod y Comisiwn yn dymuno gweithredu'r cyfyngiad yma, pan mae'r Cyngor yma â hawl i 35 o aelodau, yn seiliedig ar y boblogaeth cyfredol o 70,000, gyda chynnydd tymhorol sylweddol i'r boblogaeth o ganlyniad i niferoedd ymwelwyr. Ar y cyfan, daeth oddeutu 1.7 miliwn o ymwelwyr i Ynys Môn yn ystod 2018, gan ddod â phwysau ychwanegol ar y galw am wasanaethau lleol. Fe ddylai'r Comisiwn Ffiniau gyfiawnhau ei safiad yn nhermau'r angen am gynrychiolaeth leol effeithiol i'r boblogaeth yn ei chyfanrwydd, gan gynnwys cynnydd tymhorol.

Yn ystod yr adolygiad diwethaf gan y Comisiwn yn 2012, roedd gostyngiad o 25% i Gynghorwyr ac fe gyflwynwyd wardiau aml-aelod. Mae cynyddu'r aelodaeth i 35 yn angenrheidiol er mwyn cwrdd â gofynion llywodraethu'r Cyngor, gan gadw mewn golwg llwyth gwaith presennol y cynghorwyr.

Mae'r Panel yn cefnogi'r syniad o barhau gyda'r wardiau aml-aelod ar gyfer pob ward a gyflwynwyd yn 2013. Fodd bynnag, mae'n dymuno cyfleu siomedigaeth am y diffyg cysondeb amlwg o ran gweithredu model aml-aelod yn cyffredinol yn yr adolygiadau eraill a gynhaliwyd eisoes gan y Comisiwn ers cychwyn y rhaglen i adolygu'r 22 awdurdod. Mae trefniadau etholiadol y Cyngor Sir yn unigryw yng Nghymru gan mai dyma'r unig awdurdod lle mae pob ward yn rai aml-aelod. Mae yna enghreifftiau ar draws Cymru o wardiau

aml-aelod – hyd at 5 aelod – ond gwelir y patrwm yma mewn wardiau trefol yn bennaf.

Wedi dweud yr uchod, mae'r Panel yn cydnabod bod yna rinweddau i wardiau aml-aelod, yn nhermau:

- Cydweithio ymysg aelodau, cynllunio lle a rolau arweiniol yn y gymuned,
- Rhannu llwyth gwaith mewn ardaloedd trefol ac ardaloedd mawr daearyddol, fel cynrychiolwyr y Cyngor ar gyrff llywodraethu, cynghorau cymuned a chyrff lleol eraill,
- Cyfleoedd i ddenu mwy o amrywiaeth o ran ymgeiswyr.

Wrth gynyddu'r aelodaeth i 35, mae'r Panel yn ystyried bod angen cydnabod yr angen hefyd i gydnabod:

1. Baich gwaith y 30 Aelodau presennol- cyfrifoldebau penodol ac aelodaeth ar bwyllgorau mewnol ac allanol -trefniadau cydweithio lleol a rhanbarthol; cynrychiolaeth ar gyrff allanol, gan gynnwys gyrff llywodraethu ysgolion, cynghorau tref a chymuned a hybiau cymunedol lleol.
2. Dylai'r trefniadau etholiadol fod yn rhai syml i'w deall, sy'n gyfarwydd i etholwyr ond yn sicrhau atebolrwydd lleol.
3. Graddfa unrhyw newidiadau i ffiniau wardiau heb amharu yn ormodol ar gysylltiadau cymunedol a ffiniau hanesyddol
4. Sicrhau cydraddoldeb o ran nifer etholwyr lle mae hynny'n bosib.
5. Ystyriaethau cymunedol eraill e.e. yn sgil dwysedd amddifadedd gwledig a threfol, a mynediad at wasanaethau lleol – **Atodiad 2**.
6. Cydnabod rôl strategol a rôl darparu gwasanaethau'r 5 thref / y trefi hyn sy'n darparu hybiau gwasanaeth ar gyfer ardaloedd cefn gwlad eang, ac mae gan aelodau'r ardaloedd hyn lwyth gwaith ychwanegol yn sgil y rôl honno ac ymwneud a fforymau cymunedol/adfywio lleol.
7. Dadleuon ynghylch cysylltiadau cymunedol sy'n cyfiawnhau lefelau annodweddiadol o gydraddoldeb etholiadol.
8. Nid oes modd cyfiawnhau newidiadau ar draws y bwrdd ac y dylid canolbwyntio ar wardiau Canolbarth Môn, Llifon, Rhosyr, Talybolion a Chaergybi, lle mae rhai newidiadau'n cael eu hargymell – er mwyn cael cydraddoldeb etholiadol, lleihau'r ôl troed daearyddol, aliniad cymunedol lle mae hynny'n bosib, a'r galw lleol ar gynrychiolwyr democrataidd.

Mae'r Panel hefyd wedi gwneud argymhellion o ran enwau rhai o'r wardiau cyfredol/newydd er mwyn adlewyrchu nodweddion yr ardal a'r cysylltiadau hanesyddol/daearyddol lleol.

Mae model 35 aelod yn golygu 1 cynghorydd i 1,472 o etholwyr (ffigyrau 2019). Ar hyn o bryd paratowyd yr opsiynau isod ar sail nifer etholwyr Awst 2019 ac nid rhagdybiaeth nifer etholwyr yn 2024, sy'n awgrymu cyfanswm o 4,000 o gynnydd. Gweler y map - Atodiad 3.

Mae'r tabl isod yn crynhoi'r model a gynigir, yn seiliedig ar 14 o wardiau:

Ward	Nifer Cynghorwyr/ Number of Members	Etholwyr / Electors (Awst/August 2019)	Cymhareb/ Ratio
Aethwy	3	5064	1688
Bro Aberffraw	2	2977	1498
Braint	2	2712	1356
Parc a'r Mynydd	2	2515	1257
Tref Cybi	2	2799	1399
Canolbarth Môn	3	3889	1296
Cefni	2	2398	1199
Crigyll	2	2558	1279
Bro'r Llynnoedd	2	3634	1817
Lligwy	3	4753	1584
Seiriol	3	4600	1533
Talybolion	3	3869	1289
Twrcelyn	3	5399	1799
Ynys Gybi	3	4338	1446

Cynigion penodol

Mae manylion isod ar gyfer pob ardal etholiadol.

Tabl 1 – Aethwy									
Nifer y Cynghorwyr	Etholwyr Rhagfyr 2019	Cymhareb 2019	% amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol	% amrywiant o'r cyfartaledd sirol arfaethedig (33)	Etholwyr 2024	Cymhareb 2024	% amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol	% amrywiant o'r cyfartaledd sirol arfaethedig (33)	Poblogaeth sy'n gymwys i bleidleisio
3	5,015	1,672	-2%	8%	5,164	1,721	-6%	3%	5,500
Mae'r Panel yn argymhell dim newid i'r trefniant presennol.									

Tabl 2 – Bro Aberffraw									
Nifer y Cynghorwyr	Etholwyr Rhagfyr 2019	Cymhareb 2019	% amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol	% amrywiant o'r cyfartaledd sirol arfaethedig (33)	Etholwyr 2024	Cymhareb 2024	% amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol	% amrywiant o'r cyfartaledd sirol arfaethedig (33)	Poblogaeth sy'n gymwys i bleidleisio
2	2,967	1,484	-13%	-4%	3,175	1,588	-14%	-5%	3,211
Mae'r Panel yn argymhell dim newid i'r trefniant presennol.									

Tabl 3 – Bro Rhosyr									
Nifer y Cynghorwyr	Etholwyr Rhagfyr 2019	Cymhareb 2019	% amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol	% amrywiant o'r cyfartaledd sirol arfaethedig (33)	Etholwyr 2024	Cymhareb 2024	% amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol	% amrywiant o'r cyfartaledd sirol arfaethedig (33)	Poblogaeth sy'n gymwys i bleidleisio
2	3,833	1,917	12%	24%	4,269	2,135	16%	28%	3,912
<p>Mae'r Panel yn argymhell newidiadau: Awgrymir newid yn sgil % amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol a hefyd nodweddion cymunedol y ward bresennol a chysylltiadau gogledd y ward ag ardal Llangefni - dalgylch ysgol Uwchradd Ysgol Gyfun Llangefni yn benodol.</p> <p>Argymhellir y dylai cymuned Llangristiolus, sy'n ffinio â ward Cefni (Llangefni) sydd ar hyn o bryd yn rhan o ward Canolbarth Môn symud o ward Bro Rhosyr er mwyn creu ward newydd efo ward Cefni. Mae yna gysylltiadau cludiant cyhoeddus gyda Llangefni a chysylltiadau cymunedol agos gyda'r dref. Hefyd, mae'r ardal yma'n rhan o ddalgylch Ysgol Gyfun Llangefni a chysylltiadau agos â chyfleusterau cymunedol.</p> <p>Byddai'r newid hwn o fewn Bro Rhosyr yn golygu ward 2 aelod o 2,712 – 1 cynghorydd i 1,356.</p> <p>Enw: Mae'r Panel yn argymhell newid enw Bro Rhosyr i Braint er mwyn adlewyrchu nodweddion daearyddol lleol.</p>									

Tabl 4 – Caergybi									
Nifer y Cynghorwyr	Etholwyr Rhagfyr 2019	Cymhareb 2019	% amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol	% amrywiant o'r cyfartaledd sirol arfaethedig (33)	Etholwyr 2024	Cymhareb 2024	% amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol	% amrywiant o'r cyfartaledd sirol arfaethedig (33)	Poblogaeth sy'n gymwys i bleidleisio
3	5,250	1,750	3%	13%	6,064	2,021	10%	21%	5,982
<p>Mae'r Panel yn argymhell newidiadau: Mae'r ward n cynnwys ardaloedd o amddifadedd uchel – gweler Atodiad 4. Hefyd dwysedd stoc tai cyhoeddus uchel a nifer o hybiau cymunedol sy'n ychwanegu at lwyth gwaith aelodau lleol sy'n gwasanaethu mewn ardal drefol.</p> <p>Mae'r Panel yn argymhell:</p> <p>a) Creu ward newydd o 2 aelod drwy gyfuno wardiau Parc a'r Mynydd a Porthyfelin. Nifer etholwyr- 2,515. 1 cynghorydd i 1,257.</p> <p>Enw: Mae'r Panel yn argymhell y dylid enwi'r ward yn Parc a'r Mynydd oherwydd nodweddion lleol.</p> <p>b) Cyfuno'r wardiau canlynol er mwyn creu ward newydd efo 2 aelod - y Dref, Morawelon a Ffordd Llundain. Nifer etholwyr – 2,799. 1 cynghorydd i 1,399.</p> <p>Enw: Mae'r Panel yn argymhell Tref Cybi oherwydd nodweddion lleol.</p>									

Tabl 5 – Canolbarth Môn									
Nifer y Cynghorwyr	Etholwyr Rhagfyr 2019	Cymhareb 2019	% amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol	% amrywiant o'r cyfartaledd sirol arfaethedig (33)	Etholwyr 2024	Cymhareb 2024	% amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol	% amrywiant o'r cyfartaledd sirol arfaethedig (33)	Poblogaeth sy'n gymwys i bleidleisio
3	6,428	2,143	26%	38%	6,973	2,324	26%	39%	7,119
<p>Mae'r Panel yn argymhell newidiadau: Mae'r % amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol yn uchel ar sail y nifer gyfredol o etholwyr. Mae'n ardal ddaeryddol fawr. Rhai cymunedau heb gysylltiad naturiol efo Llangefni e.e Bryngwran a Gwalchmai - dalgylch Ysgol Uwchradd Bodedern yn hytrach na Llangefni. Mae Llangefni yn gwasanaethu fel hwb trefol ar gyfer ardaloedd cyfagos. Dwysedd stoc tai cyhoeddus yn uchel mewn rhai wardiau yn Llangefni .Gweler proffil amddifadedd.</p> <p>Mae'r Panel yn argymhell y newidiadau canlynol:</p> <p>a) Creu ward newydd 2 aelod - cymunedau Trewalchmai, Bryngwran a Llanfaelog (ar hyn o bryd yn rhan o ward Llifon). Nifer etholwyr- 2,558. 1 cynghorydd i 1,279. Mae'r ward newydd hon yn nalgylch Ysgol Uwchradd Bodedern.</p> <p>Enw: Mae'r Panel yn argymhell Crigyll oherwydd nodweddion daeryddol lleol.</p> <p>b) Creu ward newydd 2 aelod drwy gyfuno ward Cefni o gymuned Llangefni gyda chymuned Llangristiolus (yn Bro Rhosyr ar hyn o bryd), oherwydd cysylltiadau cymunedol agos a chyswilt cymunedol amlwg gyda Llangefni - ysgol uwchradd. Nifer etholwyr 2,398. 1 aelod i 1,199.</p> <p>Enw: Mae'r Panel yn argymhell Cefni oherwydd nodweddion daeryddol lleol.</p> <p>Ar sail data etholwyr 2019, byddai'r model yma'n creu ward 3 aelod o 3,889 ar gyfer Canolbarth Môn. 1 cynghorydd i 1,296.</p> <p>Enw: Mae'r Panel yn argymhell dim newid i enw ward Canolbarth Môn.</p>									

Tabl 6 – Llifon									
Nifer y Cynghorwyr	Etholwyr Rhagfyr 2019	Cymhareb 2019	% amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol	% amrywiant o'r cyfartaledd sirol arfaethedig (33)	Etholwyr 2024	Cymhareb 2024	% amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol	% amrywiant o'r cyfartaledd sirol arfaethedig (33)	Poblogaeth sy'n gymwys i bleidleisio
2	3,996	1,998	17%	29%	4,320	2,160	18%	29%	4,622
<p>Mae'r Panel yn argymhell newidiadau:</p> <p>a) Creu ward newydd 2 aelod - cymunedau Trewalchmai, Bryngwran (ar hyn o bryd yng Nghanolbarth Môn) a Llanfaelog. Nifer etholwyr- 2,558. 1 cynghorydd i 1,279. Mae'r ward newydd hon yn nalgylch Ysgol Uwchradd Bodedern. Mae cysylltiadau cymunedol rhwng y ward arfaethedig newydd hon a thrafnidiaeth gyhoeddus.</p> <p>Enw: Mae'r Panel yn argymhell y dylid enwi'r ward newydd yn Crigyll oherwydd nodweddion daearyddol lleol.</p> <p>b) Creu ward 2 aelod newydd o gymunedau Caergeiliog, Y Fali a Bodedern (ward Talybolion). Mae'r ward newydd yma o fewn dalgylch Ysgol Uwchradd Bodedern ac mae yma gysylltiadau cymunedol lleol, gan gynnwys gofal sylfaenol. Byddai hyn yn creu etholaeth gyda 3,634 etholwyr. 1 cynghorydd i 1,817.</p> <p>Enw – Mae'r Panel yn argymhell Bro'r Llynnoedd er mwyn adlewyrchu nodweddion daearyddol lleol.</p>									

Tabl 7 – Lligwy									
Nifer y Cynghorwyr	Etholwyr Rhagfyr 2019	Cymhareb 2019	% amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol	% amrywiant o'r cyfartaledd sirol arfaethedig (33)	Etholwyr 2024	Cymhareb 2024	% amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol	% amrywiant o'r cyfartaledd sirol arfaethedig (33)	Poblogaeth sy'n gymwys i bleidleisio
3	4,742	1,581	-7%	2%	4,996	1,665	-9%	0%	5,189
Mae'r Panel yn argymhell dim newid i'r trefniant presennol.									

Tabl 8 – Seiriol									
Nifer y Cynghorwyr	Etholwyr Rhagfyr 2019	Cymhareb 2019	% amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol	% amrywiant o'r cyfartaledd sirol arfaethedig (33)	Etholwyr 2024	Cymhareb 2024	% amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol	% amrywiant o'r cyfartaledd sirol arfaethedig (33)	Poblogaeth sy'n gymwys i bleidleisio
3	4,567	1,522	-11%	-2%	4,776	1,592	-13%	-5%	4,902
Mae'r Panel yn argymhell dim newid i'r trefniant presennol.									

Tabl 9 – Talybolion									
Nifer y Cynghorwyr	Etholwyr Rhagfyr 2019	Cymhareb 2019	% amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol	% amrywiant o'r cyfartaledd sirol arfaethedig (33)	Etholwyr 2024	Cymhareb 2024	% amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol	% amrywiant o'r cyfartaledd sirol arfaethedig (33)	Poblogaeth sy'n gymwys i bleidleisio
3	4,644	1,548	-9%	0%	5,046	1,682	-8%	1%	5,038
Mae'r Panel yn awgrymu newidiadau:									
Me hon yn ardal ddaearyddol helaeth, gan gynnwys 7 o gynghorau cymuned. Argymhellir symud cymuned Bodedern o'r ward yma er mwyn creu ward newydd gyda chymunedau Y Fali a Llanfair-yn-neubwll (gweler y cynigion ar gyfer Llifon uchod). Mae'r ward newydd hon o fewn dalgylich Ysgol Uwchradd Bodedern ac mae yma cysylltiadau cymunedol lleol, gan gynnwys gofal sylfaenol. Byddai hyn yn golygu etholaeth o 3,869 ar gyfer Talybolion, wedi'i gwasanaethu gan 3 Cynghorydd. 1 cynghorydd i 1,289.									

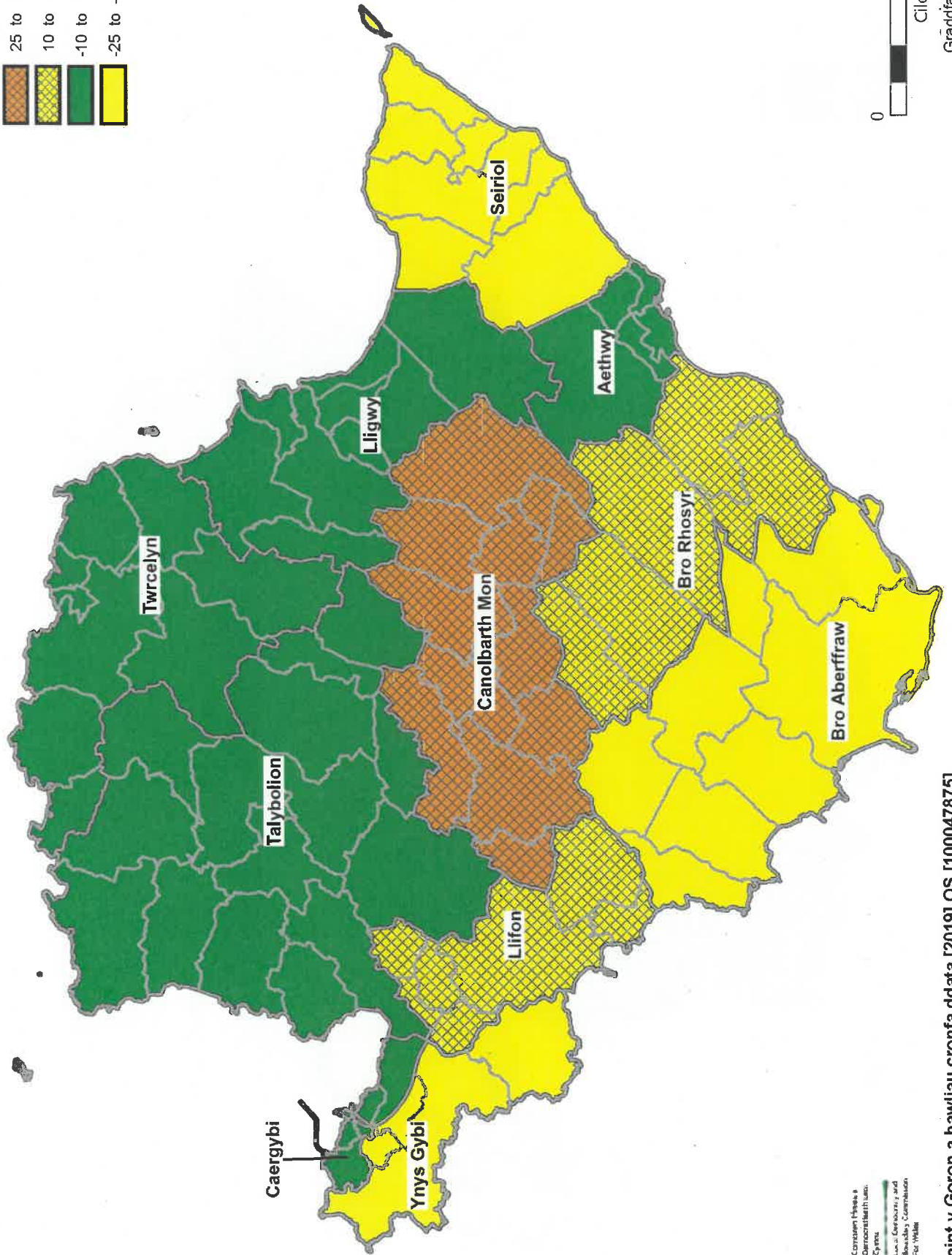
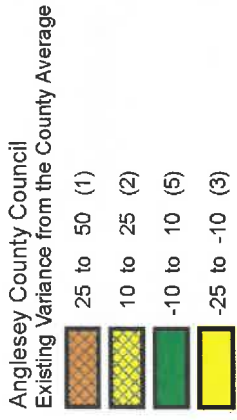
Tudalen 54

Tabl 10 – Twrcelyn									
Nifer y Cynghorwyr	Etholwyr Rhagfyr 2019	Cymhareb 2019	% amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol	% amrywiant o'r cyfartaledd sirol arfaethedig (33)	Etholwyr 2024	Cymhareb 2024	% amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol	% amrywiant o'r cyfartaledd sirol arfaethedig (33)	Poblogaeth sy'n gymwys i bleidleisio
3	5,385	1,795	5%	16%	5,667	1,889	3%	13%	6,011
Mae'r Panel yn argymhell dim newid i'r trefniant presennol.									

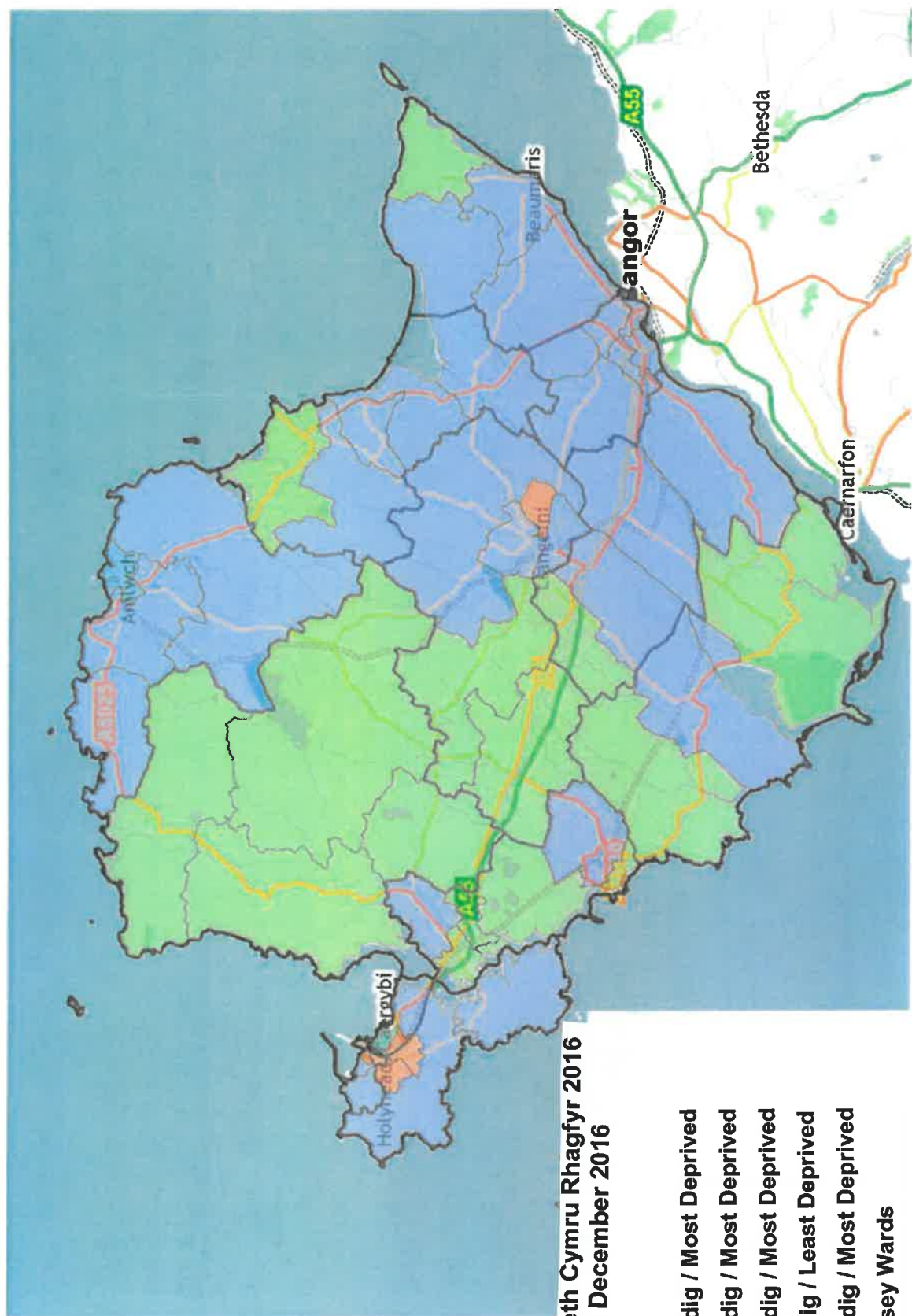
Tabl 11 – Ynys Gybi									
Nifer y Cynghorwyr	Etholwyr Rhagfyr 2019	Cymhareb 2019	% amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol	% amrywiant o'r cyfartaledd sirol arfaethedig (33)	Etholwyr 2024	Cymhareb 2024	% amrywiant presennol o'r cyfartaledd sirol	% amrywiant o'r cyfartaledd sirol arfaethedig (33)	Poblogaeth sy'n gymwys i bleidleisio
3	4,303	1,434	-16%	-7%	4,682	1,561	-15%	-7%	4,879
Mae'r Panel yn argymhell dim newid i'r trefniant presennol.									

AMRYWIANT PRESENNOL O'R CYFARTALEDD SIROL
SIR YNYS MON

ATODIAD 1

(H) Hawffraint y Goron a hawliau cronfa ddata [2019] OS [100047875]

Mynegai WIMD Llywodraeth Cymru Rhagfyr 2016
 Welsh Government WIMD December 2016
 Cyfanswm / Overall

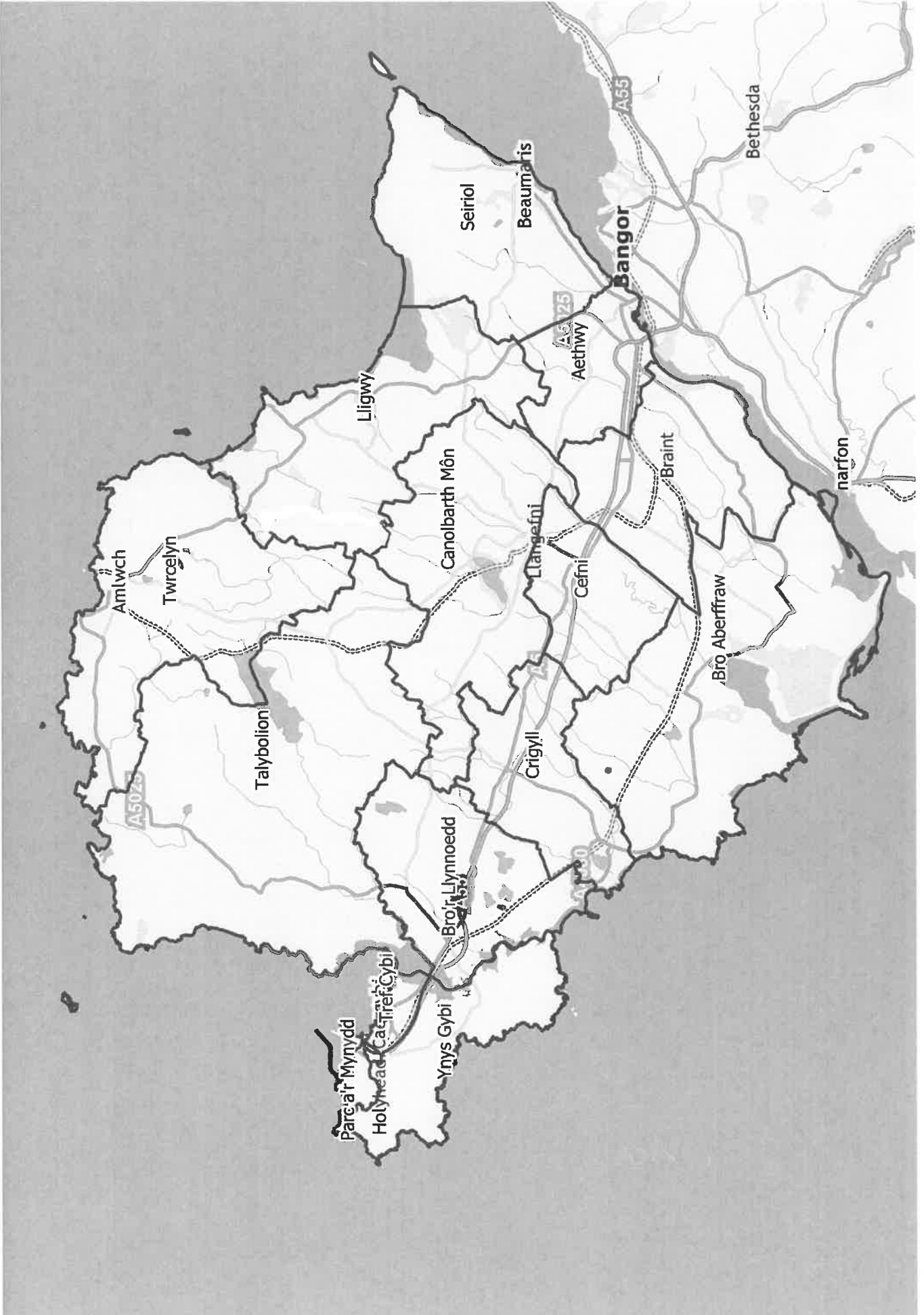
- 10% Mwyaf Difreintiedig / Most Deprived
- 20% Mwyaf Difreintiedig / Most Deprived
- 30% Mwyaf Difreintiedig / Most Deprived
- 50% Lleiaf Difreintiedig / Least Deprived
- 50% Mwyaf Difreintiedig / Most Deprived
- Wardiau Môn / Anglesey Wards

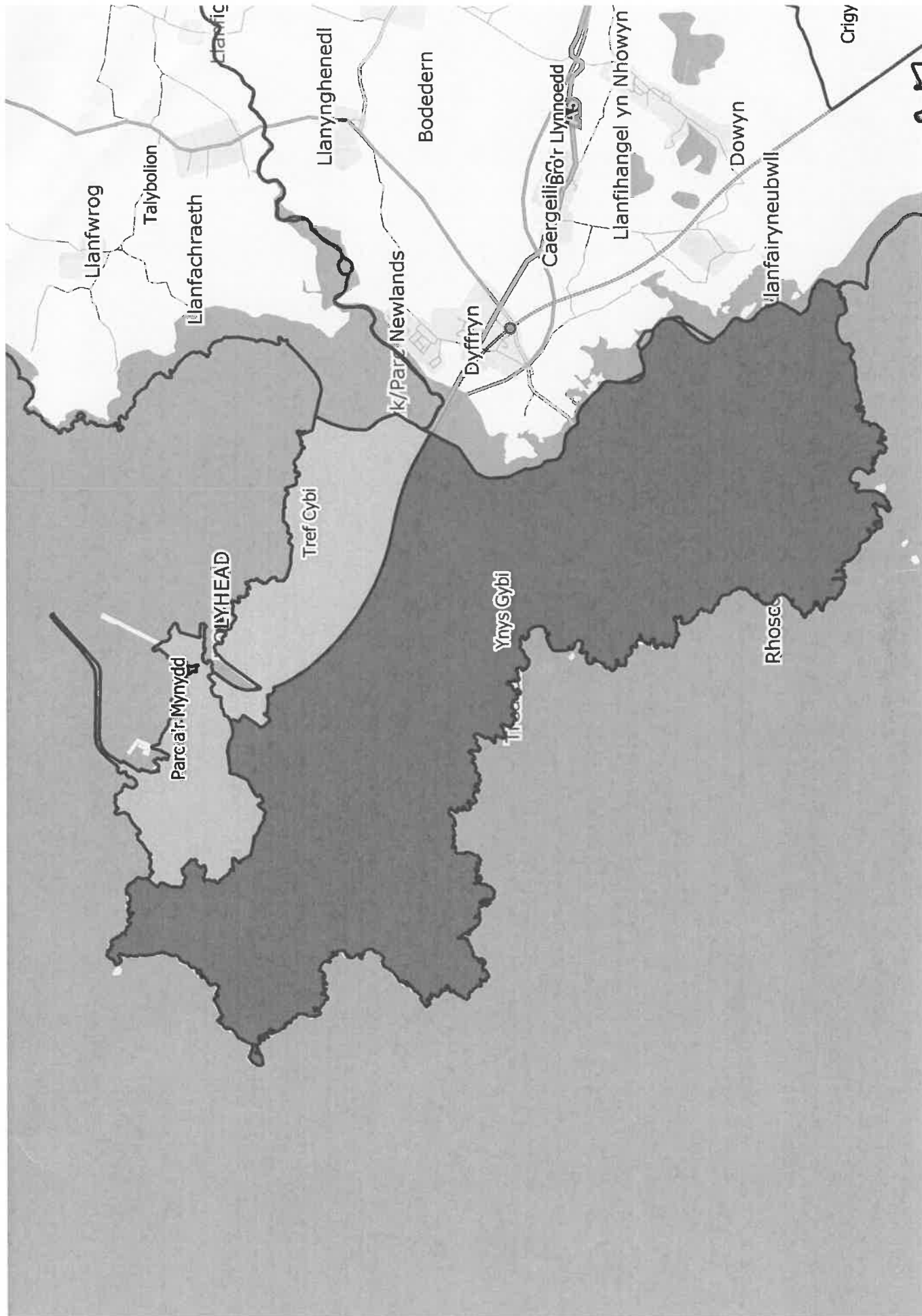
© Hawifraint y Goron a hawliau cronfa ddata 2019 Arolwg Ordnans 100023412 / © Crown copyright and database rights 2019 Ordnance Survey 100023412

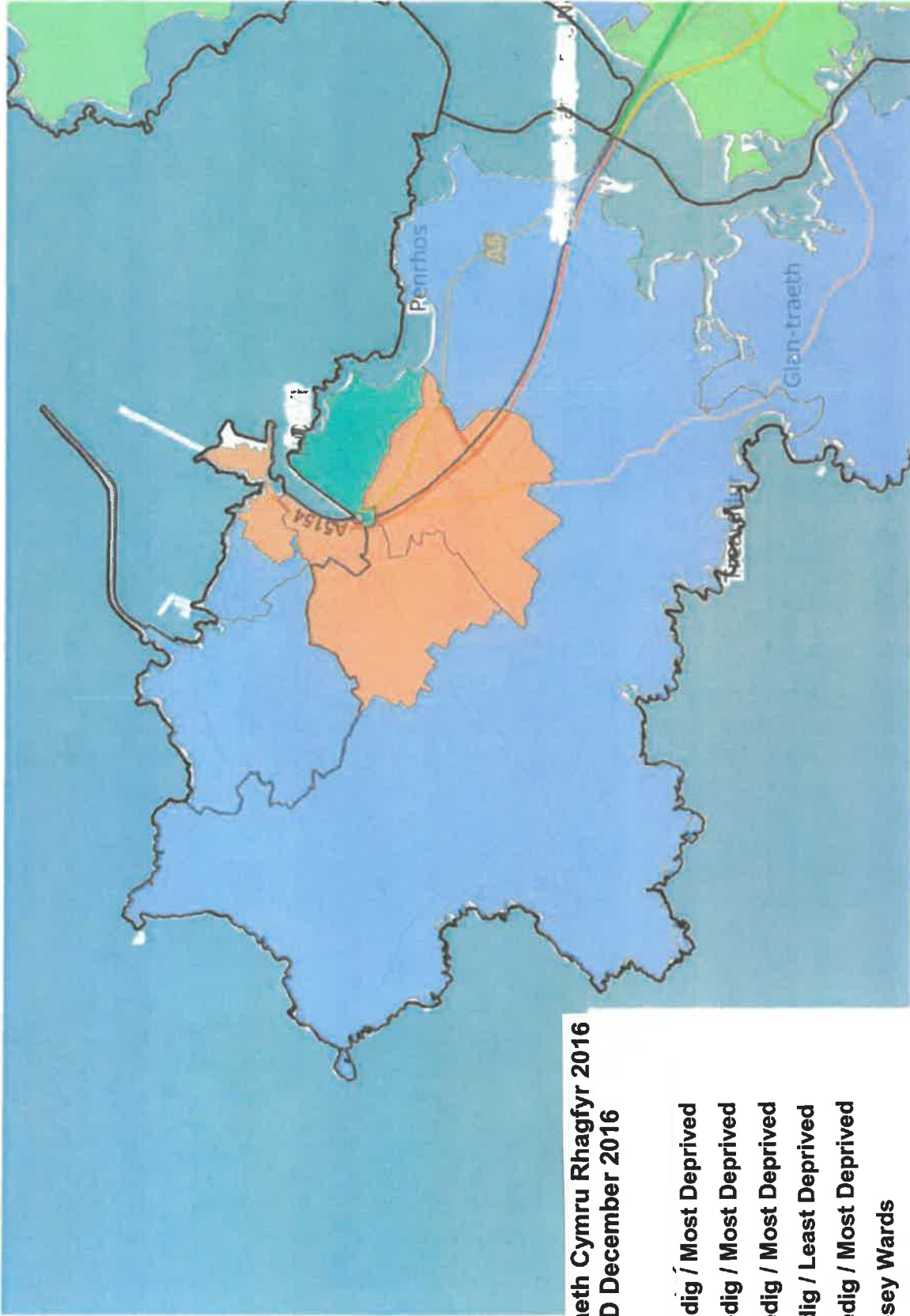
Ni chaniateir i chi gopïo, is-drwyddedu, rhannu neu werthu unrhyw ran o'r data yma i drydydd parti mewn unrhyw ffurf / You are not permitted to copy, sub-licence, distribute or sell any of this data to third parties in any form

Wardiau Aelodau Lleol Ynys Môn / Anglesey Local Member Wards

Wardiau Aelodau Lleol Caergybi / Holyhead Local Member Wards

Mynegai WIMD Llywodraeth Cymru Rhagfyr 2016
Welsh Government WIMD December 2016

Cyfanswm / Overall

- 10% Mwyaf Difreintiedig / Most Deprived
- 20% Mwyaf Difreintiedig / Most Deprived
- 30% Mwyaf Difreintiedig / Most Deprived
- 50% Lleiaf Difreintiedig / Least Deprived
- 50% Mwyaf Difreintiedig / Most Deprived
- Wardiau Môn / Anglesey Wards

© Hawflraint y Goron a hawliau cronfa ddata 2019 Arolwg Ordhans 100023412 / © Crown copyright and database rights 2019 Ordnance Survey 100023412

Ni chaniateir i chi gopio, is-drwyddedu, rhannu neu werthu unrhyw ran o'r data yma i drydydd parti mewn unrhyw ffurf / You are not permitted to copy, sub-licence, distribute or sell any of this data to third parties in any form